

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— francoi

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

200... de iscălituri

(*) Cu o oarecare neliniște trec în revistă două sute de iscălituri și mai bine. Fiecare iscălitură înseamnă numele unui om, al unui păstor, al unui preot pus să stea de veghe la căpătâiul câtorva sute sau mii de credincioși. Și toate aceste iscălituri și toți acești oameni se însiruie înaintea mea ca într-o fantastică horă, ca într-o involburare de disordonate jocuri sub coperișul întunecat al unei clădiri ciudate.

Cu încordată sforțare caut să pătrund în tainele cari se ascund după aceste întunecate litere, ce încheagă ciudatele iscălituri și din rostul lor, din ciudata lor alcătuire îmi dau toată silința să desprind ceva, să descoper ceva, să aflu sufletul, să prind convingerile cari frământă pe aceia, ce poartă numele prinse în cadrul negru al iscăliturilor. Mă întreb, ce oare sfinte Doamne i-a îndemnat pe cei două sute și mai bine de oameni să iscălească adresa de aderență către vicarul din Oradea-mare? Care-i înțelegerea adâncă, care-i îndemnul justificabil care i-a determinat să se declare aderenții unui cameleon politic; unde-i rostul — neștiut de noi ceilalți cari n'am iscălit întunecata adresă și înțeles așa de bine de cei două sute — în cadrele căreia am putea descoperi barem o fărâma de motivare a ținutei lor?

Căci să ne păstrăm tot sângele rece, toată obiectivitatea și să cercetăm cu deamănuntul pe omul, în care s'ascunde motivul, care i-a determinat pe cei două sute și mai bine de preoți să se declare solidari

cu el. Să-i urmărim fără nici o preocupare formațiunea sufletului, de când vicarul dela Oradea a intrat în viața noastră publică și să prindem momentele cari ne interesează.

Il cunoaștem de mult. Din primul moment am desprins din sufletul lui o ambiție fără margini, un neastâmpărat zbucium ș'o înfiorătoare poftă de înălțare.

Pe vremea memorandumului îl vedem ridicându-se deabinele la suprafață, iar după terminarea procesului care înfundase în temniță pe toți memorandiștii de seamă — vicarul ajunge omul situației. În mâinile lui se concentrează întreagă mașinaria vieții noastre publice, el este pulsul, dela puterea căruia atârnă viața sau moartea neamului românesc. O lume întreagă i-se închina, un neam întreg îngenunchia în fața acestui tribun și fără de hotare era gloria lui. Fiecare cuvânt al lui era o dogmă, intransigența lui pătrundea ca sângele cald și aducător de viață în trupul umiliților. El era mărturia vie, la care toți apărătorii cauzei noastre se provocau și împotriva mărturisirii lui nu era apel. Concescută părea ființa lui cu ființa neamului, unul pe altul se înțelegea desăvârșit, unul pe altul se sprijinea și pieirea unuia părea a însemna și pieirea celuilalt. Tunete de aplauze ș'o infernală mișcare de aprobare însoțiau vorbirile lui... Numai doar doi-trei oameni nu aplaudau, doi-trei nu aprobau, aceștia steteau tăcuți, retrași departe într'un fund de sală smeriți și urmăreau îngândurați ochii cari oscilau înfiorător în orbitele tribunului. În colțul acelor ochi întrezăream ceva tainic, ceva nelămurit, din care porneau par'că niște

săgeți pline de otravă. În colțul acesta cei doi-trei vedeau par'că un infern și nu mult se opreau în lumea lui, căci focul ce ardea acolo le ardea par'că sufletul. Nu arareori acești ochi se opreau fixi, îndreptați spre acești oameni din fundul sălii ș'atunci tăria vorbii tribunului părea mai laxă, mai neputincioasă; agilitatea gândirii părea mai ștearsă, ideile se amestecau într'un tumult de neînțeleasă lipsă de logică. Cine știe dacă în acele momente cei doi-trei nu vedeau conflictul ce se ridica din lupta înversunată a două lumi deosebite: o lume tainică, o lume nelămurită îmbăcșită cu gânduri infernale și o a doua lume: falsă, lumea formii, singură văzută de mulțimea care n'are puțința să vadă prea adânc, să pătrundă până în fundul sufletului, de unde singur se poate desprinde adevărul?!

Dar vremile se schimbă. Vremea de glorie a unui neam, despre care vorbea Europa întreagă, pățimașă vreme de agitație, când în fiecare suflet bătea înțelegerea adâncă a rostului ce trebuie să-l aibă un neam — trecu, și'n locul ei veni să stăpânească aceste plaiuri, un spirit ciudat de totală plasare, când ambițiile nu se mai pot valora, când pornirile de multă vorbărie nu-și mai află teren de validitate. Vicarul dela Oradea înțelesese această situație și îngândurat își așeză botul pe labe și tăcu, tăcu multă vreme, făcând pe toți să înțeleagă, că așteaptă și el o vreme mai princișoasă, când se va ridica din nepăsarea sa vigurosul suflet al vremii de demult. Nimenea nu bănuia, că în tăcerea sa tribunul de demult țese ceva straniu, ceva înfiorător, căci nimenea nu bănuia poate,

Bucurie și durere

— După serbările din Blaj —

de Horia Petra-Petrescu

Serbătorile dela Blaj au fost o oază în viața noastră din Ardeal. Păream cu toții niște beduini bătuti de arșița de soare, cari cutreierau fără de preget prin Sahara vieții noastre ardeleni și cari am dat deodată, fără de veste, de un punct minunat de reculegere, pe care nici o *Fata Morgana* nu ni l-ar fi putut plămui mai desăvârșit. O oază, de unde să prinzi putere pentru viitor, răcorindu-te sub palmierii giganti, bând cu nesățiu visata apă cristalină, înfruptându-te de smochinii și curmalii și bananele în părg. Beduinii, bietii, cari au avut să se lupte cu mizeriile zilnice, cu căldura banală, cu fânțarii grețoși, cu animalele, cari pândesc prilejul binevenit de pradă!...

Nu vă puteți închipui ce bine cade unui suflet omenesc o astfel de oază spirituală!

Nu simțiți că atâția din noi tânjese după serbători de acestea sufletești, după serbători, nu pentru ochi numai, fastuoase, lipsite de conținut, ci serbători, panatenee, menite să răscolească cele mai vii îndemnuri pentru o perseverare pe cărarea aleasă de sufletele noastre?

Nu vi se pare că prindem putere simțindu-ne împreună? Nu vi se pare — ca să întrebuintez comparația arhibanală acum (soarta tuturor comparațiilor prea des folosite!) — nu vi se pare că

suntem miticul Anteu, care prinde putere, atingând pământul?

Aduceți-vă aminte, ceice ați fost părtași de bucuriile dela Blaj, de multele momente de înălțare sufletească.

Uitați voi, toți aceia, cari ați durmit nopțile scurte prin șuri sau prin poduri de case, uitați năcăzurile astea trecătoare și vă gândiți la florii, cari v-au străbătut când v'ați văzut conducători în mijlocul nostru, în frunte cu toate cărjile arhieresti — clipită sfântă și neuitată pentru noi! — aduceți-vă aminte de bătăile inimii, când v'a fost dat să vedeți cu ochii voștri, aievea, sborul falnic al tânărului român din Binținț. Ochii nu vi s'au umplut de lacrimi? Glasul nu v'a tremurat?

Nu v'ați adus aminte, pentru o clipită macar, dar — totuși destul, ca să luați la cunoștință, nu v'ați amintit de batjocurile străine, cari caută să iee în bătaie de joc orișice am săvârși noi cu inimă curată? Nu simțeați bucuria, nu chihotea inima voastră și nu spunea: „Ponegriti! Neamul nostru vrea să trăiască, și va trăi!”

Sentimentalism fals? O, nu! Sentimentalismul fals este altul. Aici e *tărie* să te lași pătruns de astfel de simțăminte și am fi vrednici de plâns, noi, toți aceia, cari am alergat la Blaj, dacă nu ne-am fi ridicat la treapta aceasta vrednică, de unde să ne judecăm sbucnirile inimilor noastre.

La Blaj am adunat în zilele trecute tot ce am avut noi *mai* bun, Blajul a fost un focar,

unde s'au întrunit razele, ficelele de raze răspândite prin ținuturile românești și ne-am bucurat, văzând că focarul nu e mic, că focarul e dătător de căldură, că focarul însemnează ceva.

Ne-am depărtat cu conștiința împăcată a oamenilor, cari au luat parte la ceva mare, cari au juruit că vor ținea sus, cu toate puterile lor, un steag — curat și sfânt — *steagul cultural al neamului românesc*.

Să ponegrească cât vor vrea unii și alții din patrioții noștri, să ne arunce epitetele cele mai disgratioase — după cum s'a și întâmplat, căci ne-au asemănat strigătele noastre cuprinse de entuziasm, cu urletele de șacal și bucuria noastră cu beția bolnavă a omului tâmpit! — să tragă în noroiu fără a fi aduși în fața justiției memoria străbunilor noștri, cari au fost buni să aducă se-vicii, ca să aibă alții vreme și prilej să se ridice — noi vom persevera pe cărarea apucată, căci ceace săvârșim noi e bun, e einstit, e măreț: ne apărăm neamul și legea.

...Și gândul mă bate înainte cu câțiva ani. Bucuria aceasta curată de astăzi îmi evocă — pentru câteva momente — zile și nopți de jale.

Eram în Germania, în *Halle* lângă râul Saale, cu doi camarazi de studii, prieteni buni, nedespărțiți.

Voiam să vedem orașul, care are o importanță mai cu seamă din punct de vedere pedagogic, căci aici și-a dezvoltat *Francke* principiile sale pedagogice pietiste.

de câte poate fi capabilă o ambiție fi-roasă.

Poporul românesc îl încunajura cu aceeași cinste de demult și avea o deosebită grijă, ca să-i facă cu putință orice înălțare, prin care și-ar putea valida calitățile sale știute de toți. Într-o vreme îl alege de episcop, dar întărirea nu sosi și ambiția vicarului suferi o cruntă lovitură. Aceasta fusese așa de crunt înăbușită, în cât în cea mai scurtă vreme trebui să-și sfarme lanțurile, cari o încătușau și să evadeze. Trebuia doar să vie momentul oportun.

Și momentul veni. Vicarul, care nu mai putea aștepta nimic dela un neam umilit și neputincios, vicarul, care nu mai simțea pulsând în sufletul neamului său capitalul de energie de odinioară, care nu mai găsea în poporul românesc vitalitatea, puterea necesară de a înălța, de a îmbia materia de gloriificare, trebuia să caute un alt tărâm, unde să găsească puterea de lipsă, care să-i ajute întru satisfacerea ambiției sale infernale.

Se deslipi deci brusc de corpul neamului său și trecu într-o tabără străină, trecu în ceata unui neam, care favorizat de soarte, își câștigase în decursul timpului puterea, de care avea lipsă și vicarul Mangra. Tot, ce până atunci forma ființa acestui om, se pierdu dintr'odată în întunec și el încetă de a mai fi o concretizare a sufletului românesc, căci el venea să recunoască drept stare normală, o situație, în care neamul românesc e vecinic expus să-și piardă limba și naționalitatea sa. El perduse sau abandonase brusc concepția așa de limpede a ființării unui neam. Și crezu de curat gândul nebun că un neam fără limbă și naționalitate ar mai putea exista. Nu-și mai da seamă, că primind un punct de vedere, care are de țintă ultimă înființarea unui stat unitar național, prin aceasta se face complice la atentatul ce se dă împotriva neamului său. Impins de ambiția sa, care-l orbise cu desăvârșire cuteză să creadă că o politică întemeiată pe cele mai îndârjite sentimente de rasă și clasă, ar putea satisface așteptările drepte ale u-

nui neam și cuteză să creadă, că o alianță a poporului român, a acestor opincari get-beget cu conții și baronii ar însemna mult așteptata salvare a aceluia.

Naivă și deșartă credință. Opincarii cu baronii alătura! Și vii contra lumii democratice, în contra spiritului cuceritor al democrației, unde singur își poate afla sălașul și scăparea!...

In cadrele unui articol de gazetă e greu să spui mult, să deslușești totul, dar din cele zpușe trageți cum știți iscălituri de adresă concluziile clare, logice. Veți susține oare voi, cari mărturisiți legea ce pretinde jertfirea de sine alui Crist, că un om care nu știe să fie consecvent în cele mai elementare pretenții de ființare ale unui neam — trebuie urmat? Veți crede că un om care-și neagă tot trecutul său splendid de dragul unor ambiții deșerte va deveni Messia neamului?

Crist, către care vă mărturisiți credința și-a stipulat crezul prin totală abnegație și jertfire de sine, voi vă veți tăgădui această credință, vă veți abate dela adevărul așa de elementar, că neamului nostru numai fiindu-i acestuia recunoscut dreptul de limbă în mod nelimitat în toate manifestările și în largul tuturor așezămintelor publice — va putea să-și păstreze și mai departe intactă naționalitatea sa?

Și veți crede oare, că recunoscând stările actuale din acest stat ca stări de drept, vă veți salva turma pe care o păstoriti? Nu înțelegeți, că printr'o astfel de procedură călcați porunca unui spirit superior, spirit atotputernic, spiritul unitar al unui neam încheșat dintr'un nesfârșit șirag de crunte experiențe și grele suferințe? Nu răsună în sufletul vostru glasul aceluia viforos preot-tribun, care în vremile viforoase ale luptei noastre pentru independență îndemna așa de frumos pe toți părinții îndurerăți de soarta copiilor lor să-și dea copiii la școală românească și să grijească cu sfințenie de limba și legea lor și de tradițiunile neamului...

„Du-l la Blaj la școala noastră românească, să învețe Să cinstească pe martirii neamului din tinerețe!”

— Spunea preotul Dan, tribunul unor vremi de glorie.

Nu simțiți, cum arde ș'acum în sufletul vostru fiacăra acestor cuvinte?...

Ni-e mare durerea, când constatăm ră-tăciri prea mari. Dar așa-i vieața. E împreunată cu dureri și bucurii. Greul durerii ni-l ușurează nădejdea. Și nouă tuturor ni-e mare nădejdea: că trădătorii vor pieri fără urmă și că trădarea lor își va afla răsplata în odiul și uitarea tuturor. Au avut și alte neamuri nenorocite ca și noi trădători și cameleoni sinistri, dar toți aceștia n'au fost în stare să întunece spiritul senin al acestor neamuri sau să le oprească în drumul lor de emancipare națională. Și nici trădătorii noștri nu vor opri neamul nostru în lungul său drum de înaintare și în stăruitoarea sa luptă: de completă emancipare națională.

Comitetul central al partidului național român s'a întrunit după adunarea foarte reușită din Timișoara la o ședință plenară, la care au luat parte, afară de membrii comitetului, mai mulți fruntași ai partidului național din părțile bănățene.

In această ședință, prezidată de d. dr. Teodor Mihali, s'a discutat asupra afacerilor curente ale partidului și s'au luat hotăriri asupra propunerilor intrate la comitet, între altele și asupra propunerii referitoare la aflarea modalităților pentru răspândirea foilor populare cu deosebire în regiunile, unde până acum nu a prea străbătut scrisul românesc.

Comitetul a luat cu plăcere la cunoștință raportul biroului central despre activitatea sa și în deosebi despre adunările populare ținute până acum și despre cele luate în plan pentru viitor și a invitat biroul central și direcțiunea ziarelor partidului să continue cu același zel a îndeplini hotăririle comitetului.

In streini — departe de consăngenii noștri. Și ne-au venit jurnalele locale în mână, la cafeneaua unde am ajuns, ca să ne odihnim. La cea dintâiu ochire am tresărit: gazetele germane publicau cu litere mari, de-o schioapă, la loc de frunte știri despre răzcoalele țărănești din — *România*.

Am cetit telegramele cu inima încleștată de durere. Nu ne venea să credem. Desigur era o miștificare la mijloc.

Am luat alte jurnale — pe cele din Berlin și din Lipsca. Aceleași știri, tot atât de dureroase pentru sufletele noastre.

Vai, anul acesta 1907 a fost o bătaie a lui Dumnezeu!

Ziua aceea n'a rămas singura, ca să ne aducă jalea în suflet. Au urmat multe, altele și altele.

Inchipuiți-vă trei tineri români, în străini, dându-și osteneala să adune, cum pot, ce cred ei că este mai folositor pentru consăngenii lor, ca să-și facă datoria, odată și odată, față de neam, inchipuiți-vă pe tinerii aceștia cetind articole, în cari neamul lor este batjocorit (de cele mai multe ori pe nedreptul), urmărind fazele unor dureroase stări de lucruri de acasă, dela ei și având să țină piept cu maliția unor oameni streini, rău informați despre stările noastre a unora, cari ceteau zilnic cum suntem trași în noroi.

— „Aștia sunt români!” spuneau străinii. Ochii lor ne căutam și își dădeau silința să descopere barbaria în cuvintele, în ținuta, în faptele

noastre, căci gazetele lor așa spuneau și epitetul acesta era trâmbitat în lumea largă.

Zadarnic spuneam noi, sus și tare, că nu sunt stările atât deperate, că condeiul semitic își are o mare parte de merit la lățirea știrilor alarmante, nu puteam să fuăbușim toate neîncrederele, căci veștile se succedau zilnic și ceva tot era adevărat din toate astea.

Care era adevărul? Intrebarea aceasta ne aducea să ne sbuciumăm zile și nopți, între Scyla și Carybdis. Căutam să cetim între șirele telegramelor. Nimic lămurit! Scriam pe la ai noștri din România. Poșta își intrerupsese cursul! Grozav! Atâtea mii de leghe de ai tăi și să știi că ai tăi se luptă pe vieață, pe moarte, tata împotriva fiului și fiul împotriva aceluia, care i-a dat zile. Un subiect vrednic de un *Shakespeare*, par'că și l-ar fi comandat anume!

Și încă una: să știi că și ai tăi sunt de vină la desfășurarea aceasta dureroasă, grozavă!

Trei tineri se sbuciumau în Halle și căutau mângâiere, liniștindu-se reciproc, dar simțind în același timp: „ceace zice prietenul meu cel bun e numai o încurajare de camarad adevărat, care vrea să vindece rana dureroasă!”

Au trecut patru ani de atunci. Unul este profesor în România, altul profesor în nenorocita Macedonia, în Salonic, iar al treilea sunt — eu.

Bucurie și durere!

In fiecare bucurie e un strop de durere și în fiecare durere o licărire de bucurie — ca ameste-

cul acesta să fie cu atât mai înălțător sau mai distrugător. Durerea noastră a fost urmată de manifestatii solide, înălțătoare și în România.

De n'ar fi durerea n'am știi ce este bucuria. Ne-am pierde simțul gradației. Un vecinic Elisiu este ce se poate mai neplăcut.

Serbările dela Blaj mi-au readus în minte picătura de durere din trecut.

Cu atât mai bine simțesc bucuria de acum. Cu atât mai bine.

Spun tuturor, cari au cetit rândurile mele: Bucurați-vă, bucurați-vă, căci un neam, care a sărbătorit atât de frumos clipa când o societate culturală a lui a împlinit o jumătate de secol de vieață, un neam ca acesta pășește viforos înainte, căci are dragoste de înaintare!

Sulina (Marea-neagră), sept. 1911.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fl. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, Buourești, Str. Zece Mai, 3.

Adunarea din Timișoara

Eri, duminică s'a ținut la Timișoara sub cerul liber, adunarea poporală. Zina splendidă de toamnă măria dispoziția fiecăruia și dădea o impozantă fermecătoare celor peste 3000 de români, cari au luat parte la adunare.

Popor destul, dar mai ales s'au observat foarte mulți intelectuali; putem spune, că e prima adunare poporală din recenta serie, când pe lângă țărani vedem adunați la un loc și sub aceeași însuflețire și cărturării. Aceasta nu poate decât să ne bucure, de oarece se vădește din ce în ce, activitatea fruntașilor pentru o conlucrare cât mai intensă, mai ales în vremile actuale când poporul are nevoie pe lângă energie, de o deplină limpezime asupra situațiunii generale. Printre numeroșii intelectuali și fruntași observați la locul adunării, însemnăm: d-nii: deputați dr. T. Mihali, prot. V. Dămian și dr. St. Cicio Pop, apoi d-nii: dr. I. Maniu, dr. I. Suci, Vasilie Goldiș, dr. V. Bontescu, dr. Gh. Dobrin, dr. V. Branisce, P. Ionaș, dr. N. Oprean, dr. A. Cosma, dr. P. Cioban, dr. Petru Barbu, dr. A. Grozda, dr. V. Mezin, dr. Mihai Bradicean, (Sasca M.) dr. Caius Bredicean, dr. St. Morariu, A. Drăgan, dr. A. Lazar, dr. R. Chicin, dr. R. Veliciu, dr. C. Iancu, dr. Crișan (Aradul nou), Adamovici, Cornel Grozda, dr. A. Ciupe, Ion Popovici, dr. Liviu Ghilezan, Ioan Pepa, Gherasim Sârb, dr. Gheorghe Adam, dr. N. Baltă, dr. Blidar, dr. V. Mircea, dr. Coste. V. Magdu, dr. A. Bogdan, etc. etc.

În fruntea publicului am observat un frumos șir de doamne și d-șoare: d-na Lucia Cosma, marea noastră cântăreață, d-nele Hortenzia Ghilezan, Mezin, Russu, Magdu, Obădean, Cioban, Adam, Cărăbașiu; apoi d-rele Elena și Saveta Mezin, Sempronia Bredicean, Veturia Terfaloagă.

La ora 3 d. a. au sosit la adunare și fruntașii din Arad plecați cu trenul de 12 a. m., iar după câte-va minute dela sosirea acestora se ridică domnul președinte al adunării, ține discursul de deschidere a adunării.

Discursul d-lui Emanuil Ungureanu pentru deschiderea adunării.

D. Emanuil Ungureanu, președintele adunării întâmpinat cu aplauze salută pe cei prezenți și spune că în jurul a două puncte principale, vor urma cuvântările. Primul e *reforma militară* și al doilea *votul universal*. D-sa arată că se țin adunări populare pentruca, aceia cari poartă sarcinile statului să-și spună părerile asupra acestor două chestiuni. Guvernul vrea să mărească contingentul militar, el ne cere dar mai multe cătane, („Nu vrem să-i dăm!“) dar noi fraților suntem în contra acestor reforme, căci ele nu ne sunt spre nici un folos. („Așa-i!“) Sufragiul universal este singurul mijloc pentru revendicarea drepturilor noastre — și este singura noastră speranță pe care trebuie să ne-o împlinim. Dacă noi plătim toate dările, dăm cătanele și suferim fel de fel de asupriri, avem dreptul să alegem noi pe cine credem de cuviință și să trimitem în parlament pe cine ne place nouă, ca să ne susție interesele noastre.

Dupăce, aceste chestiuni vor fi debătute în această adunare, vom enunța un proiect de rezoluțiune prin care cerem îndeplinirea lor. Cu aceasta declar ședința adunării noastre, deschisă.

După deschiderea ședinței, d. președinte dă citire telegramelor de aderență sosite, între altele, dela d. G. Pop de Băsești președintele partidului național român, păr. dr. Vasile Lucaciu, studenții universitari timișoreni din Budapesta. etc.

Discursul dlui dr. Teodor Mihali,

Onorată adunare!
Iubiți frați români!

Vă mulțumesc că ați dat ascultare chemării fruntașilor voștri; vă mulțumesc din toată inima pentru dragostea sinceră ce ne-o arătați azi mieși întreg comitetului național — venit din depărtări să participe la această măreață serbătoare, (Trăiască! Urarele nu vreau să contenească.) Insuflețirea și alipirea d-voastră și a întreg poporului românesc din toate ținuturile pe unde am umblat până acum, ne dă curaj în luptele grele ce le purtăm pentru validitatea și recăștigarea drepturilor neamului românesc.

Impozanta manifestație de iubire și aderență a poporului românesc din întreaga țară este cel mai clasic și mai vrednic răspuns la învinuire ce ni se fac din partea contrariilor noștri politici, susținând că suntem *agitatori*, cari reprezentăm poporul românesc în parlamentul țării, din motive personale fără ca să înțurim încrederea și aprobarea acțiunilor noastre politice din partea lui. Într'adevăr poporul nu numai că ține cu sfîntenie la programul partidului național; nu numai că ne aprobă întru toate: dar ne roagă insistent — ce dovedesc toate adunările populare de până acum, — ca să-l reprezentăm și să-l apăram împotriva loviturilor dușmane, noi, cari înșine suntem din popor.

Fraților! Situația politică generală e încordată foarte. O luptă și agitație negrăit de mare stăpânește azi popoarele de pe întreg globul pământului. Scopul acestor frământări neconvenite a tuturor straturilor sociale este emanciparea maselor desmoștenite; liberarea clasei muncitoare din jugul claselor privilegiate, cari de mii de ani ne'ncetat tind despoierea maselor mari până și de cele mai rudimentare drepturi omenești.

Dacă judecăm lucrurile cum ni-se prezintă în realitate, cum ni-le prezintă presa, meetingurile politice, sociologii în broșuri științifice ș. a. m. d. aflăm că dreptatea este pe partea claselor democratice, deci și *învingerea* va fi a lor.

În țara noastră este mai înverșunată lupta între avuții privilegiați și între sărăcimea desmoștenită, că în acest stat chiar dela înființarea lui au preponderat cu atotputernicie nemaipomenită în istoria lumei clasa privilegiatilor exploatând cu dibăcie rară masele îngenunchiate în jurul iobăgiei. De o mie de ani și mai bine, abia după lupta de libertate a popoarelor, din istoricul an 1848, la 50 de ani a pornit curentul de deșteptare a popoarelor ce alcătuiesc acest stat; abia acum se vădește începutul unei campanii serioase pentru câștigarea drepturilor cetățenești și omenești.

În fața acestei lupte pentru asigurarea drepturilor milioanele alcătuitoare apărătoare și susținătoare ale acestui stat, cu avutul și sângele lor, cele câteva mii de privilegiați pentru ca să-și măntuiască hegemonia de până aci, cearcă să contesteze patriotismul adevărat al popoarelor acestei țări și ne învinuesc merou, că noi naționalitățile suntem trădători și nu avem încă cultura ca să fim stăpâni pe soarta noastră. (Da, numai înaintea plumbului am fost buni!)

Că aceste acuze aruncate nouă sunt nebazate, dovedește foarte frumos istoria, care ne arată că naționalitățile nemaghiare, milioanele desmoștenite au fost acelea, cari au susținut în decursul atâtor veacuri această țară jertfindu-și avutul și sângele lor întru apărarea ei.

Fraților!

În timpul din urmă putem constata cu bucurie că milioanele susținătoare de stat se deșteaptă tot mai mult și avem cea mai bună nădejde că încurând puterea clasei privilegiaților se va frânge cu desăvârșire ajungând popoarele să fie stăpâne pe soarta lor.

În această luptă decizivă pentru triumful principiilor democratice în această țară și noi românii trebuie să ne luăm partea cuvenită.

Fraților!

Reprezentanții poporului român la anul 1905 cu o majoritate covârșitoare au hotărât activitatea parlamentară ca cel mai potrivit mijloc de luptă pentru validitatea și câștigarea acestui popor.

Am trecut de atunci peste 3 alegeri parlamentare. Știm cu toții, ce greutate mari au întâmpinat candidații partidului nostru.

Terorizare, corupție, atrăcități și atâtea alte mijloace ilegale și neumane s'au întrebunțat în contra noastră la fiștecare alegere, dar mai ales

la alegerile din urmă acestea nelegiuiri neumane au fost ajuns la culme.

Pe lângă toate greutățile mari, ce am întâmpinat în acești 6 ani din urmă, 28 deputați români au ajuns în parlamentul maghiar cari împreună cu deputații slovaci și sârbi au reprezentat interesele partidului naționalităților din această țară cu toată energia și însuflețirea lor.

Deputații naționaliști au luat cuvânt, de peste 200 de ori, la toate chestiunile de importanță, spunându-și părerile cu francheță și curaj, înfruntând adeseori cele mai grosolane injurii pentru adevărul lor. Am arătat cu motive sdrobitoare, cari sunt drepturile poporului și ce datorii grele are guvernul față de poporul alcătuitor de stat, fără osebire de neam.

Mulțumită agitației din parlament; cuvântului cumpănit și greu al oratorilor și atitudinii rezolute a poporului în adunări populare; asemenea și propagandei entuziaste din organele publicistice naționale; factorii competenți din patrie și întreaga opinie publică de aci cât și cea din străinătate recunosc, că cea mai actuală și mai arzătoare chestiune ce așteaptă rezolvirea este chestia naționalităților.

Când am ajuns la acest punct am săvârși un păcat de moarte să ne oprim în cale. Trebuie să continuăm cu înțelepție lupta dreaptă până nu vom ajunge scopurile fixate în programul partidului nostru, cari sunt realizarea frumoaselor principii: *libertate, egalitate și frățietate*, în consonanță cu interesele binepricepute ale patriei, cu cele ale dinastiei habsburgice (trăiască!) și cu interesele politice noastre externe. Va trebui apoi să ne organizăm tot mai perfect și să ne grupăm sub stindardul falnic al partidului, ca la timpul potrivit să putem dispune de toată puterea vâjnosului nostru popor.

Tot ce se cere azi, este, ca fiecare român să țină cu sfîntenie la program, să se realizeze solidaritatea națională. Și când vom vedea realizată în mod serios, atunci vom vedea încoronate năzuințele noastre și succesul dorit.

Ce privește — fraților! situația actuală a politicii țării noastre, parlamentul a ajuns azi, într-o situație precară, încât nu există politician, care ar putea prevedea desnodământul.

În fața parlamentului s'a prezentat un proiect, în care se intenționează ridicarea contingentului militar și impozite noi. Partidele unguerești cu program kossuth-ist s'au aliat să facă opoziție, adecă să împedecă desbaterea proiectului în parlament. Grație lacunelor regulamentului de casă, obstrucția durează acum de 3 luni, fără ca parlamentul să poată lucra ceva. Această situație parlamentară dovedește că actualul parlament nu e în stare să desvoalte ceva muncă rodnică.

Noi deputații naționaliști ne-am scărbit de această hârțueală nevrednică de oameni serioși și am hotărât să observăm o ținută pasivă. Am ținut de bine în același timp, că în loc să ne perdem vremea în parlament, să desvoltăm o activitate intensivă afară de parlament. Rezultatul activității noastre extraparlamentare e îmbucurător, cum bine știți și d-voastră, cetind despre frumusețea și efectul binefăcător al celorlalte adunări populare.

Fraților! Din unele părți ni-s'a pus întrebarea: *de ce nu ne-am asociat cătră partidele opoziționale, luând și noi parte la obstrucția tehnică?*

Deși atât în publicistică cât și în adunări în repetite rânduri s'au dat explicațiile necesare, o spun încă odată că motivul pasivității noastre este, că partidele opoziționale nu voesc să recunoască justeles noastre pretențiuni. Din potrivă, cu toate că Justh ne chema merou la alianță, din declarațiile lui și ale celorlalți șefi cu deosebite ocaziuni, ne-am putut convinge că sunt cei mai înverșunați contrari ai năzuințelor noastre politice.

Nu ar fi deci lucru cuminte să ne aliem contrariilor noștri politici. În situația aceasta trebuie să desaprobăm opoziția, deoarece motivele obstrucțiunii sunt direct contrare intereselor noastre politice.

E drept că mai ales justhiștii cer introducerea sufragiului universal, ca și noi. Dar pânăce ei cer arondarea cercurilor și votul universal așa ca să asigure mai bine supremația rasei maghiare, noi cerem o arondare echitabilă și un vot universal egal, secret, fără restricții și după comune. Se putea să ne asociem acestor domni între asemenea împrejurări?

Asemenea divergențe esențiale de principii e-

xistă între noi și ei și în ce privește proiectul de lege militară. Câtă vreme noi protestăm împotriva urcării contingentului și a impozitelor prea mari, pe ei alta îi doare. Ei cer drepturi mai mari limbei ungurești. Ei vor să facă din armată o instituție de maghiarizare. Împotriva acestor tendințe noi protestăm. (Protestăm!).

Despre intențiile nouă dezastrose ale guvernului actual, ne-am convins cu ocazia negocierii tratatelor de pace, ce s-au urmat acum un an între noi și premier. La aceste tratative importante, în mod direct și indirect, am luat parte activă și fruntașii din părțile bănățene și au procedat în conțelegere deplină cu comitetul partidului național. Lucru regretabil însă, că pe această temă și până azi se aduc învinuiri bravilor noștri conducători din aceste locuri.

Fraților!

Când privim în jur de noi, trebuie să ajungem la convingerea, că naționalitățile au să se alieze între sine. Căci, formând odată acestea o masă compactă și solidă se vor putea valida și în guvernarea țării.

Fraților!

Cea mai importantă chestie astăzi este votul universal, despre care vor vorbi oratorii următori, eu țin să constat că poporul românesc încă în anul 1846 a înțeles duhul vremii și au acceptat în program votul universal, iar deputații din anul 1905 încoace mereu solicită votul universal, ca singur drept pentru masele poporului. Noi românii, azi nu numai intelectualii, ci și poporul de rând, cu cea mai adâncă convingere și însuflețire curată cere votul universal. (Ovațiuni prelungite).

Discursul d-lui dr. Victor Bontescu.

Dl. Bontescu este de asemenea primit cu urale și strigăte „să trăiască”. Popularizat ca unul din cei mai buni oratori ai noștri, d-sa cu multă căldură începe să spună că dorește o deosebită atențiune din partea celor de față, nu pentru faptul că vorbește d-sa, ci pentru prilejul ce-l are de a prinde câteva clipe însemnate ale adunărilor noastre populare, pentru a trage din ele folositoare învățături.

Ce ne aduce oare pe noi aici. Ce ne face să ne adunăm astfel din ce în ce mai des, mai cu însuflețire?

Facem aceasta ca să petrecem, ne aduce aici un trai bun? („Nu!”) Se înțelege că nu; ne simțim din contra tot mai împovărați, mai îngrijorați de nevoi, venim aici să ne arătăm nemulțumirea noastră asupra orânduielilor acestei țări. Și pe când traiul ni se face tot mai greu, auziți zilnic, că statul are grija noastră, că legea e sfântă, e cinstită.

Aceasta nu e adevărat. Sfânt este Dumnezeu — pe când legea e făcută de oameni, („Așa-i!”) pentru ca să te supui ei, căci altminteri te pedepsesc cei cari au făcut-o, deși această lege nu e cinstită. Și când această lege nu e cinstită, însă trebuie să ne supunem ei, eu ce pot să fac decât să mă supun ei, pentru că e lege, dar protestez contra ei, pentru că legea nu e bună, nu e dreaptă. („Așa-e, nu vrem să știm de ea!”)

Polițistul Seml intervine la dl Bontescu spunându-i să fie mai moderat. Se naște un tumult: „S'auzim! S'auzim!, să trăiască!” Aplauzele durează câte-va minute.

Oratorul continuă cu calmul necesar și spune, servindu-se de incidentul iscat: Persoana care e chemată aici să ne cenzureze cuvintele, va înțelege adevărul vorbelor mele, când i-oi spune următoarele:

Zilele trecute, tocmai din cauza Legei nedrepte și necinstite, foamea și mizeria a împins la acel act fără precedent în parlamentul austriac, când s'au tras focuri de revolver asupra miniștrilor. Iată unde e rostul adunărilor populare. Nu cu revolverul și tunetul hombelor, ci cu tunetul vorbei esite din inimă, trebuie să cerem dreptatea. Nu poporul este făcut pentru lege, ci legea pentru popor. Și dacă o lege e greșită și nu e dreaptă, nu e cinstită, popoarele au dreptul să ceară prefacerea ei, ele au dreptul nu numai să-și dea și ele părerea asupra legilor, dar chiar să impună guvernanților legi, cari să fie cu adevărat bune și folositoare tuturor.

Repet ce-am spus la alte adunări, că mai bine să pătrundeți lucrurile, că dacă sunteți convinși de nedreptățirea ce ni-se face, de ce ni-se

pare că sunteți slabi; de ce nu credeți voi că aveți puterea de a vă reabilita?

Nu trebuie să vă considerați ingenunchiați, ci să fiți siguri de puterea morală ce ne-o dau drepturile noastre la viața națională. Trebuie să aveți curajul trebuincios pentru a câștiga legi mai bune — căci dreapta legiuire va da binele țării.

Urmează discursul avântat al dlui deputat dela Baia-de-Criș

Vasile Dămian

După schițarea generală a situației precare în care a adus țara politica nefericită a guvernelor maghiare, urmează astfel:

Mă bucur, că și aici conștiința națională a prins rădăcini și cu nespuse mulțumire sufletească află felul bărbătesc cum se manifestă azi în această impozantă adunare.

Dacă e vorba să ne încheiem rândurile să ne unim într-o puternică și irezistibilă armată care să asigure biruința noastră finală, eluatarea drepturilor și revendicărilor noastre naționale, ce ne revin ca unui popor băștinaș, cu forța sa, cu organizarea perfectă și cu disciplina absolută inerentă unei armate viguroase, nu e de ajuns să ne mărturisim de români la adunări publice, nu este de ajuns ca acolo să ne arătăm vrednicia noastră de neam: ci lupta pentru drept, echitate și egalitate numai așa se va putea duce la izbândă, dacă o punem pe temeiuri adevărate morale.

Unde lupta se duce pe temeiuri morale, nu mai acolo aflăm bărbați integri, caractere catonice și suflete selecte în cari se naște însuflețirea pentru ideal și înțelegerea desăvârșită a unui scop măreț.

În luptă pentru conservarea ființei noastre critice afară de aceasta mai e nevoie să ne cunoaștem dușmanii și prietenii; să știm cu siguranță cine e cu noi și cine împotriva noastră. Dacă în selecțiunea aceasta a elementelor valoare de „dăm de frați”, cari răpiți de lăcomie, ori ademeniți de promisiuni mincinoase au apucat pe căi rătăcite, ne incumbă datorița să cercăm a-i convinge de rătăcirile lor și a-i aduce la calea cea bună și dreaptă. Iar dacă păcatele le-a coplesit sufletul, încât nu se mai pot întoarce, ori dacă nu ne vor asculta glasul chemător, atunci avem suprema datoriță către neam să ne lăpădam de ei să nu mai aibă nici neamul nostru nimic comun cu acești ticăloși.

Intocmai ca un părinte pe fiul care s'a ridicat împotriva lui și neamul, marea noastră națiune are dreptul să desmoștenească pe fiii săi cari au apucat pe cale rătăcită.

Dar nu numai pe renegați, dar în aceeași măsură avem să-i considerăm de dușmanii noștri naționali și pe cei *șovăitori*, căci prin atitudinea lor nelămurită încurajază pe ceice pornesc în contra noastră. Trebuie să le fixăm acestă, căci primejdia ce se ridică tot mai iminentă deasupra capului nostru, ne cere ca să facem selecțiunea cu zor.

Suntem, am putea zice, în stare de asediu în ce privește existența noastră națională. Statul nu numai că e idolent față de noi, nu numai că nu ne ajută în ședințele noastre culturale, ci ne împiedecă cu toate mijloacele să ne desvoltăm ca ființă națională aparte.

După ce copilul a crescut din fașe, la vârsta plâpândă de trei ani are să cerceteze o școală înființată și susținută din banii statului, adecă și din banii noștri câștigați cu sudoarea feței, ca să învețe o limbă străină, limba unui alt neam.

E just aceasta? Patria e mamă comună. Ea trebuie să ne menajeze interesele tuturor fiilor ei deopotrivă. Însă legile noastre sunt maștere față de noi celelalte națiuni. Nici una n'a venit vreodată să ne mulțumească. Dar nicidecum nu vor izbuti să ne ingenuncheze nici chiar cu cele mai draconice legi aduse împotriva noastră și dacă și-ar schimba apele cursul lor.

Din contra tot mai energic solicităm și vom urma să cerem cu stăruință ca legile de până acum să se schimbe cu alte legi mai bune, cari ajută neamarile deopotrivă în calea spre cultura și civilizația.

Cum am amintit — fraților — hotarele asupririi noastre încep la etatea de 3 ani și se întind până unde flăcăul voinic ajunge la școala în care se deprinde cu arma.

Trece apoi depănând firul mâiestrei vorbiri la proiectele militare, desfășurând motivele ce le ce le aduce guvernul în favorul lui.

Noi nicidecum — continuă d-sa — nu ne-am dat îndărăț când se cerea să dăm dajde de bani și de sânge. Zicem însă: bucuros le dăm dajde, căci înțelegem trebuințele neapărate ale monarhiei noastre, dar numai atunci dacă vom fi și noi îndreptățiți deopotrivă cu celelalte popoare.

Dar până când aceste legi vor fi elutate, noi avem să ne întărim materialește și să ținem cu tot atâta îndărățire națională ca până acum, la ființa noastră etnică. Astfel ne împlinim datoria față de neam și civilizație.

Dea Dumnezeu ca această însuflețire ce o o vād astăzi să nu fie un foc de paie, trecător, ci să aprindă în sufletele voastre iubirea de neam și lege.

Discursul dlui dr. Branisce.

D. Branisce, primit cu îndelungate aplauze, spune că pășeste cu sfială pe acest pământ care a dat dovadă atât de strălucită despre iubirea de neam. Dacă zidurile acestea ar putea să grăiască ar fi martore decât sânge a vărsat poporul nostru pentru glia sa românească. Pășesc cu sfială și pentru că între zidurile acestei cetăți, m'am încetățenit și am plecat cu doi ani de temniță în cârcă.

Faptul însă că sunt acum în fața voastră salutându-vă cu toată dragostea, e dovadă că nu există temnițe pentru drepturile noastre.

D. deputat Mihali când a vorbit despre starea trebilor țării noastre, a spus că tot mai mult se înmulțește numărul acolora cari cer drepturile de viață în țara aceasta.

Traiu greu, sarcinile tot mai mari, scumpețea, au ajuns imposibile de suferit. Foamea răscoală pe oameni. Ei nu cer de mâncare ci drepturile ce li-se cuvin. Românul trebuie să fie stăpânul țării sale, în înțelesul ca să-și poată mulțumi cerințele sale naționale. Or, legile acestui stat sunt vitrege pentru el, nu sunt drepte.

Legea e ca și haina, dacă e făcută pentru un trup mai gings, mai mic cum va putea s'o poarte un trup mai mare? Prea puținii reprezentanți avem în dietă; trebuie să avem cât de mulți pentru că ei să lupte pentru facerea unor legi bune, largi, în cari să putem încapea, iar nu să ne strângă de gât, să ne înăbușe. Căci legea trebuie să dea foloase egale pentru toate popoarele din acest stat, iar nu numai pentru un singur popor. De aceea trebuie să se stăpânească popoarele prin egalitate, astfel nu se poate și nu poate să fie bine. Dar dacă drepturile trebuie să fie egale pentru fiecare popor, ne întrebăm: ce facem noi? Cum trebuie să luptăm noi în acest scop ca să ne fie de folos? Trebuie să dovedim că suntem și vrednici de aceste drepturi.

Dreptul e ca un cuțit cu două tășuri.

Dacă îl întrebuițăm copilărește, ne expunem la primejdii. Cerem să avem votul obștesc și nu toți îl știu să-l proțniască. În loc să se folosească de dănsul ca să trimită în parlament pe adevărații lor reprezentanți, vedem că ei își vând votul și că oricine îi duce de nas mânăndu-i ca pe vite la târg și-i momeste cu nimica toată atrăgându-i pentru interese străine neamului lor.

Știm cu toții cum au fost băgați într'un vagon, de marfă și expediați cu preotul în frunte, în timpul alegerii.

La ce bun ar fi atunci votul universal? Să avem cu timpul în loc de zece, o sută de vagoane de acest fel? Să cerem drepturi, dar să dovedim prin purtarea noastră că suntem vrednici de ele. Cei cari au venit cu rachiul și papricașe alte dați, nu vor mai cuteza să vină iar astfel, și să atragă de partea lor pe cei slabi, când acest popor va ști să aibă conștiința datoriei sale și va ști să se folosească de drepturi. De aceea trebuie să dovedim prin fapte că cerem drepturi pentru că suntem vrednici să le avem.

Aplauze și ovațiuni, au întrerupt mereu frumosul discurs al oratorului.

Apariția d-lui Goldiș pe tribună stărnește un ropot furtunos de aplauze. Poporul entuziasmat îi face ovații cari nu vor să contenească.

Discursul d-lui Vasile Goldiș.

Fraților!

Am venit în cetatea istorică a Timișorii să împlântăm în falnicile-i ziduri mândrul steag al partidului național.

Ce este acest partid iubii mei? Este oare un obiect de jucărie la dispoziția oricărui copil? Nu!

Partidul național este sufletul poporului românesc. Acesta cuprinde toate dorurile, bătăile inimilor românești.

În el se concretizează visul pentru viitorul de aur al acestui nefericit popor.

De ce nu primim noi — fraților — sfatul mântuitor al lui Tisza și a pretenilor lui?

Că e ademenitor dumnealui. Ne-a îmbiat cu graiu dulce românilor, veniți cu noi; intrați în partidele ungurești; haideți cu zor, căci noi vă primim cu drag.

Fiiți ce voiți, justihști kossuthiști măcar, orice în sfârșit, dar veniți cu noi.

Una nu vă lăsăm însă. Nu ne învoim odată cu capul să aveți partidul vostru național. Știți de ce ne imbie? Pentru că nu vor să avem partidul nostru. Că vor să ne răpească sufletul nostru românesc. Doar cine cere partidul național, vrea să răpească sufletul poporului român.

Asupritorii noștri au arătat pe față, că scopul lor final este să facă o țară unde trăiește o singură națiune, vorbind o singură limbă, cea ungurească.

Asta-i ideea de stat.

Dacă vrea vre-unul ca peste 300—400 de ani să nu fie urmă de român, acela să iasă din partidul nostru. Fiecare român care vrea ca fiii ori nepoții să-și aducă aminte de el, vorbind limba dulce românească, acela să rămână.

Credeți că toți românii știu nedreptățile de cari sufăr? Nu știu.

Acești-i necazul nostru. De aceea venim adeseori la voi să vi-le arătăm, să vă spunem. Căci acei domni, cari cearcă să vă câștige cu momeli și promisiuni, vor să vă țină în neștiință, vor să durmiți somnul cel de moarte, că pentru ei așa e bine. Aceasta a înțeles-o cântărețul durerilor noastre acum 50 de ani împliniți, când a strigat îndurerat: „Deșteaptă-te române din somnul cel de moarte“.

Fraților! E dreptate asta? Toate neamurile răvnesc la cultură. Și proverbul românesc zice: „Ai carte ai parte!“ Ei nouă ne iau cartea.

Ungurul își duce la școală băștelul care învață acasă șapte ani limba maicei. Dacă merge românul nostru la școală, învățătorul îl întâmpină în ușa școlii: „jó napot, kis fiacskám!“ Apoi bietul „kis fiam“ ce știe ce vrea învățătorul? E asta dreptate? Nu. Cei cari vreau să facă o lege școlară prin care să fie îndreptățite toate popoarele locuitoare în această țară, să fie ostași credincioși partidului național, care luptă pentru drepturile poporului.

Iată câteva exemple din nedreptățile, pe cari avem să le suferim: statul înființează în comune biblioteci populare ungurești, pe banii noștri. În curând s'a cheltuit pentru bibliotecile acestea 1 mil. 400 mii coroane. Oare noi, cari contribuim în aceeași măsură cu ungurii, să nu avem dreptul la biblioteci populare românești, înființate de stat?

Când am fost deputat am căpătat dela ministerul de agricultură o carte economică în ungurește. Era o carte foarte folositoare. L-am felicitat în scrisoare pe ministrul Darányi pentru răspândirea acestor fel de cărți pline de sfaturi economice și însuflețit i-am scris, că mă angajez să o traduc în românește fără nici o para, îl rugam numai, s'o tipărească din bugetul statului. Voiam să aibă și românii o carte economică bună. Și ce mi-a răspuns?

„Asta n'o pot face!“

Alt exemplu.

Statul ajută bisericile, pentruca slujbașul astfel ajutat să-și facă mai ușor datoria.

Cum se fac ajutoarele acestea?

Pentru biserica protestantă, care are 360 mii suflete, se dă 5 mil. cor., pentru biserica română orientală, care are 1 mil. 800 mii suflete, se dă 400 mii cor. (Mai bine nimic!).

Acei cari sprijinesc acest guvern sunt trădători. Căci nu se poate o amestecare a popoarelor cum o înțeleg socialiștii.

Dacă vi-le-aș spune toate exemplele câte le știu, o săptămână de zile aș avea să vă vorbesc.

Fraților! Partidul național luptă nu pentru înlăturarea suferințelor universului, ci pentru înlăturarea suferințelor proprii.

Ca să fie cineva aderent al partidului național român trebuie să cunoască durerile neamului său. Căci numai acela se poate însufleți de lupta noastră, numai acela poate lupta, mânat de convingere împotriva dușmanului. Dacă sunteți convinși de nedreptățile ce vă se fac trebuie să aveți voință tare să le delăturați.

Popoare întocmai cu individul slab, sunt

vrednice de starea cea mai mizerabilă în care tânjesc, dacă înseși nu vor să se scape, să se elibereze.

Noi am venit să vă răscolim sufletul ca să luptați luptă ideală pentru fiii și nepoții voștri. Cum să ne asigurăm un viitor mai bun? Să ne rugăm de străini? Strămoșii noștri ne învață:

„Dragostea dela străin
Ca și umbra dela spin“.

Și un genial poet al nostru ne-o spune:

„Cine-a 'ndrăgit străinii
Mânca-i inima câinii!“

Dacă nu ne scăpăm noi, nimeni nu ne va mântui. Deci, să luptăm deocamdată cu drepturile ce le avem. Acolo este legea votului. Credeți că până ce va fi român care-și vinde sufletul dușmanilor de moarte, vă dă cineva drepturi? Când însă n'ar mai putea să cumpere, vor ceda.

Atunci numai ne facem vrednici de drepturi noi, dacă le știm preții pe cele vechi.

Nedreptățile le vom putea înlătura atunci dacă știm ce vrem, voim să luptăm și avem puterea să le înfăptuim.

Trebuie să fie națiunea atât de tare ca să știe pedepsi pe cei trădători. Pân' ce aceștia nu duc frică de nimic, încurajați de nepăsarea noastră, nu ne putem ajunge scopul.

În unire zace puterea. Unirea tuturor elementelor de bine răzbește cu orice greutate. Și pe teren economic se propagă unirea, tovarășiile cari întăresc economii cei mici și promovează interesele lor. Întocmai așa e și în politică. În privința aceasta nu dăm pardon nici vlădicilor, eu atât mai puțin protopopilor. Suntem siguri că în ziua, când vom fi una, am câștigat toate drepturile.

Mergând acasă faceți-vă apostolii națiunii. Nu vă mulțumiți cu atâtea să cumpăniți în ore de odihnă vorbirile oratorilor. Spuneți tuturor celor de acasă, să se știe ce s'a vorbit aci. Să știe toți că pentru binele poporului luptă partidul național. Să înrolați ostași pe toți românii de bine și neamul nostru va fi atunci o cetate nebiruită. Așa să deie D-zeu. (Ovații furtunoase).

După discursul domnului Goldiș, s'a dat citire următoarei moțiuni, care a fost primită cu mare entuziasm.

Moțiune.

Aderenții partidului național român din Timișoara și jur întrușiți la Timișoara în adunarea poporală la 8 octomvrie 1911:

constată, că sistemul de guvernământ în-augurat în Ungaria, la 1867, susține și astăzi aceea politică de distrugere, care bazându-se pe exclusivismul de rasă și de clasă, încătușează forțele adevărate ale acestei țări și în special face imposibilă validitatea politică, dezvoltarea economică și culturală a poporului;

constată cu durere, că ocărmuirea țării desconsideră nu numai drepturile inalienabile ale poporului român, ci nesocotește chiar și cele mai elementare îndreptățiri ale limbei și obiceiurilor poporului român; protestează cu toată hotărârea împotriva acestor stări de lucruri și pretind respectarea intereselor de existență națională ale poporului român din Ungaria, pretind ocrotirea intereselor economice ale țărânilor române și reclamă să i-se recunoască poporului român cuvânt în ocărmuirea țării, în proporțiunea jertfelor de sânge și de avere, pe cari le aduce pentru susținerea țării și mărirea Monarhiei;

cer introducerea fără amânare a sufragiului universal, egal, direct, secret, fără restricții și cu votarea în comune, precum și o arondare dreaptă a cercurilor electorale, ținându-se seamă de relațiile de naționalitate ale populațiunii țării, ca fiecărui popor din țară să-i fie dată posibilitatea a trimite în dietă deputați în raport cu numărul său;

protestează împotriva sentinței de a amâna și a lua dela ordinea zilei aceasta

reformă, fără de care este cu neputință instăpânirea unui regim democratic, singular, care răspunde astăzi exigențelor unei dezvoltări firești și sănătoase a țării în plină consonanță cu interesele de viață ale popoarelor, cari împreună constituie țara; reclamă deplină garantare a libertăților publice, asigurarea eficace a liberului exercițiu al drepturilor cetățenești și eliminarea radicală a tuturor acelor practice constituționale și nelegale, cari instăpânindu-se în cursul vremii în Ungaria, au strivit toate fântânile vieții publice;

iar privitor la proiectele militare își exprimă credința, ca parlamentul actual în urma structurii sale nu poate fi chemat să pună această nouă sarcină asupra poporului, care este exclus din legislația țării și chiar în interesul armatei și al monarhiei protestează în contra năzuinței de a introduce și în armată tendințele de maghiarizare în contul limbei și ființei naționale a celorlalte popoare, cari toate împreună susțin și apără această monarhie;

în fine își exprimă aderența la programul partidului național român și își depune deplina încredere în comitetul central al partidului național român.

Dupăce s'a adus moțiunea de mai sus, s'a anunțat la cuvânt oratorul socialist Traian Novac. Lucru firesc, trebuia să i-se refuze cererea fiind anunțat prea târziu, încât nu s'a putut primi permisiunea biroului central, fără de care președintele adunării dacă era să respecte disciplina de partid nu i-a putut acorda cuvântul.

Faptul acesta a îndemnat pe socialiștii cari asistau la adunare, neînțelegând poate situația, să insteneze un scandal, care din fericire sfârșindu-se adunarea — nu a luat proporții mai mari.

Înceere.

Spre încheere a dărei noastre de seamă, ținem să tragem următoarea învățătură: Trebuie să respectăm părerea fiecăruia, pentru că fiecare om e liber să aibă o părere. Dar dacă vedem, că cineva caută să ne-o impună, să ne facă cu forța să avem și noi aceeași părere, aceasta ne face să luăm la rândul nostru o atitudine de desavuare a acelei păreri. Socialiștii au avut o părere, pe care au vrut să ne-o impună, de aceea au manifestat contra noastră. Căci, se înțelege, dacă n'ar fi vrut să ne impună părerea cutare, n'ar fi manifestat cu nimic. Refuzat, unul din ei ca să vorbească în adunare — ar fi căutat să-și arate cea părere, în alt chip, prin presă ori prin adunare proprie. Și când te gândești, că ei, cari au deviza: egalitate, ca normă generală, uitaseră ce va să zică respectul de la om la om și de la al omului la al omului. Ce deosebire ar fi dar între presiunea socialistă dela Timișoara și între una de a statului? Nici în cazul când ei ar fi fost numai niște instrumente, servind inconștient vre-o manoperă, tot nu ar putea fi scuzați de însuși simțul lor de egalitate principală.

După sfârșitul adunării, seara la ora 8 a urmat o cină intimă la „Kronprinz“ între cei rămași, la care a luat parte și domnul deputat T. Mihali. Tuturora le-au rămas o frumoasă amintire despre adunare, și despre toate clipele frumoase ale zilei de ieri.

„Budapesti Hirlap“ și d. A. D. Xenopol

D. A. D. Xenopol, ilustrul profesor de istorie dela Iași, scrisese în „Românul“ două articole despre dreptul istoric al românilor (Nr. 203 și 204).

„Budapesti Hirlap“, organul arhișovinișt din Budapesta al aristocrației maghiare în numărul său de ieri (8 oct.) se ocupă pe larg cu aceste articole ale marelui nostru istorician și cu insolenta-i obicinuită afirmă, că d. A. D. Xenopol ar fi scriind studiile sale istorice absolut fără nici o bază reală și fără documente istorice de crezământ.

Lăsăm la aprecierea ilustrului nostru istorician d. A. D. Xenopol, dacă crede ori ba necesar a răspunde la afirmațiunile insolente ale arhișoviniștii aristocrate din Budapesta. Noi ne mărginim deocamdată a reproduce aci articolul de sub întrebare în întregime. El poartă titlul: *Dreptul istoric al românilor* (cum era și titlul articolelor d-lui Xenopol).

Iată articolul din „Budapesti Hirlap“:

Domnul A. D. Xenopol, profesor universitar în Iași, a fost acela, care a scris istoria pragmatică a românilor și în legătură cu aceasta originea românilor. Lucrările sale istorice niciodată nu le-a scris pe baza izvoarelor istorice existente, ci după metoda de predare exegetică al poveștilor în tot chipul s'a nuzit a dovedi, că românimea de astăzi este descendenta directă a coloniilor romane de odinioară.

Această teorie a d-lui Xenopol a cucerit mare teren mai ales după proclamarea regatului român de azi, printre savanții români, francezi și italieni, cari au crescut în mediul cultului latin.

O parte dintre istoricianii de rasă latină nu mult și-au bătut capul cu întrebarea, de unde își ia domnul Xenopol datele la lucrările sale istorice; afirmațiunile lui le-au primit de bani buni și au răspândit mai departe afirmațiunile acestea, cari aparțin în domeniul poveștilor și adeseori sunt evidente fantastice. Opurile de odinioară ale lui Paul Hunfalvy, Rösler și Réthy, cari au combătut cele susținute de Xenopol, străinătatea. durere, nu le-a cetit și este de regretat, că astfel chiar savanții serioși privesc ca izvoare istorice opurile d-lui Xenopol despre originea românilor. Istoricianii români mai noi, cari râvnesc și dâșii la gloria d-lui Xenopol, au făcut propagandă sistematică operelor acestora așa, că astăzi românimea întreagă și-a apropiat vederile d-lui Xenopol referitoare la originea românilor; operele lui, prelucrate în ediții populare sunt cetite și răspândite pretutindeni.

Dr. Ioan Lupăș, protopopul gr-or. din Selişte, fost profesor seminarial în Sibiu, s'a dus atât de departe în răspândirea ideilor d-lui Xenopol, încât a scris o carte populară anume despre originea românilor și cartea aceasta o răspândește acum ca adevăr istoric mai ales prin tinuturile Ungariei, locuite de români.

Solidarizarea istoriografilor străini, dar mai ales a românilor din Ungaria cu învățăturile d-lui Xenopol l-a îndemnat pe istoriograful din Iași, ca să susțină și alte teorii fantastice mai nouă cu referințe la drepturile istorice, chipul de viață, obiceiurile și la nuzințele culturale, economice, politice și sociale de acum ale românimeii din patrie.

Aceste invențiuni mai proaspete ale sale d. Xenopol le răspândește printre românimea din patrie mai ales în coloanele ziarului „Românul“ din Arad și dacă nu am ști cu siguranță, că avem de a face cu unul, care se consideră pe sine savant specialist de autoritate, ar trebui să credem, că scriitorul acesta este un înșelător de mare calibru, care falsifică faptele istorice. Și d. Xenopol își fabrică falsele sale învățături cu perseverență impunătoare și cu neobosită diligență și nu este chip de a-l lumina pe dânsul și pe ucenicii săi despre aceea, că prin iscodirile sale prinse din aier duce în răstăcire pe frații săi de sânge, falsifică faptele istorice deja bine stabilite și că prin acestea ciudătenii ale fantaziei sale face de răș po-

porul român înaintea oamenilor de știință, cari cultivă cu seriozitate istoria.

Că iredentisții și agitatorii români de profesiune răspândesc din răspuseri iscodirile d-lui Xenopol, e prea ușor de înțeles, căci domnia acestia se pricep de minune ca să exploateze orice lucru pentru scopurile lor.

D. Xenopol și acum mai pe urmă — despre aceasta voiam să vorbim — în două primarticole publicate în „Românul“ din Arad se ocupă de originea și drepturile istorice ale românilor, de raporturile lor de azi cu maghiarii și de chemarea lor în viitor.

Profesorul afirmă, că românii din Ungaria sunt descendenții direcți ai legionilor romane: că urmașii romanilor la început, la descălecarea maghiarilor, au avut drepturi politice foarte largi. Maghiarii erau incultii și cu puterea lor brută au desființat cadrele politice atunci existente, au nimicuit drepturile politice, pe cari românii le avuseră încă sute de ani sub numirea de *ius valachicum* și în sfârșit au început să tracteze pe români ca pe niște vite și apoi în conștiința înaltei sale științe continuă astfel:

Românii se bucurau și de un complex de reguli juridice ale lor proprii (ius valachicum) atât ca fond, cât și ca procedură; care hotărâși raporturile lor cu cărmuirea maghiară. Ei luau parte apoi la dietele, atât la cele mici din comitate în cari se judecau procesele, mai ales acele de proprietate, cât și la congregațiile generale ale Transilvaniei și ale Banatului, cari se ocupau cu reformele privitoare la starea indeobște a populațiilor. Atât în adunările cele mici, cât și în cele mari luau parte nu numai nobilii români, ci și poporul de jos.

Iată provocăm pe d. Xenopol, să numească acelea diete mici din comitate și acelea congregații generale ale Transilvaniei și ale Banatului, la cari ar fi luat parte nobilii români și poporul de jos deopotrivă? Să arate acelea legi, în înțelesul cărora regii maghiari ori alți principii competenți au putut să deie cuiva nobilitate română ori de facto au dat cuiva atare nobilitate și în sfârșit să numească și pe acei nobili români?

Dar d. Xenopol merge mai departe:

„Aceste drepturi și așezăminte se stâng cu încetul sub apăsarea maghiară. Mai întâiu se îngustează și dispere nobilimea cea mare românească, parte din ea părăsind Transilvania și Maramureșul, spre a căuta în înființarea statelor Muntenia și Moldova, adăpostul mai ales al credinței strămoșești; iar rămășița ei trecând pe rând la religia catolică, la încuscriri cu poporul domnitor și pierzându-și limba și naționalitatea, spori rândurile nobilimbei ungurești. Prin aceasta totodată și partea cea mai de samă a proprietății românești merse să întărească poporul domnitor.

Să indice d. Xenopol acele izvoare istorice, din cari scoate datele sale despre aceea, că ar fi existat vr'odată în Ungaria o mare nobilime românească, că acea nobilime ar fi avut drepturi politice, că nobilii ar fi emigrat, cei rămași s'au făcut catolici! Cine au fost aceștia, când au trăit și unde au locuit?

„Paralel cu o asemenea decădere a stării sociale a poporului român, căzu în desobșnuință și ius valachicum precum și împărțirea lui la congregațiile țării. Acest popor ajunse din un organism etnic de sine stătător, o turmă de robi ai națiilor stăpânitoare ale Ardealului: nobilii (cari puteau fi priviți ca nație. întruclt sunt acum toți unguri) secuii și sașii.”

Să indice d. Xenopol dieta, în care a avut valoare „ius valachicum“. Care este acea lege, cea bullă regească ori dispoziție de-a principilor, în înțelesul căreia „românimea din patrie ar fi fost un organism de sine stătător, cu drepturi deosebite și cu dreptul de a participa la dietele țării?”

Deoarece d. Xenopol în articolele sale afirmă, că poporul maghiar în timpul de față vrea să-și repeteze silniciile sale din trecut și în chipul odată practicat cele 3—4 milioane de români aflați în statul ungar vrea să-i arunce mai întâiu în sclăvie și apoi să-i maghiarizeze și să-și întărească astfel neamul său și deoarece prin aceste afirmațiuni ale sale d. Xenopol vrea să deștepte în românimea din patrie temeri și suspiciuni cu referință la desvoltarea sa religioasă și culturală și vrea să producă neîncredere între poporul maghiar și cel român, provocăm pe d. Xenopol, ca afirmațiunile sale de mai sus să le dovedească cu documente istorice.

Pânăcând d. Xenopol nu-și dovedește aserțiunile sale, trebuie să-l condamnă ca pe falsificatorul istoriei, care prin lucrările sale niciodată nu a servit și nici acum nu servește știința obiectivă, ci este servitorul de recredință a neînțelegerii între popoarele, cari sute de ani au trăit pacinic împreună.

Știm prea bine, că d. Xenopol e un vechiu membru al acelei societăți secrete din România, care în numele unității culturale a românilor acum de trei decenii prin bani, prin iscodiri artificiale și prin falsificarea faptelor istorice își dă toată silința, ca să pregătească marea operă a „unirei tuturor românilor sub acelaș sceptru“. Față de acești agitatori, noi, pe pământul patriei noastre, vom pune, *pentru că trebuie să punem în aplicare dispozițiile legilor țării noastre.*

D. Xenopol și tovarășii săi din Iași, din capitala Moldovei, spun povești românilor din Ungaria despre marea nobilime română, care a jucat mare rol în dietele din Ardeal și din Banat: iar poporul Moldovei mânat de mizeria împreună cu necultura chinuitoare, se răzvrătește și an de an săvârșește măceluri în România liberă, câtă vreme românii din Ungaria înființează bănci și tot felul de instituțiuni culturale. Și d. Xenopol până acum n'a scris nici un cuvânt despre starea țăranilor din Moldova...!?

Până aci articolul din „Budapesti Hirlap“. Așteptăm cuvântul d-lui A. D. Xenopol, lăsându-i, bine înțeles, tot dreptul de a sta ori a nu sta de vorbă cu insolentii bârfitori fără nume dela acel arhișovinișt ziar unguresc. La urmă însă noi, încât ne privește, vom avea încă câteva vorbe cu acești onorabili savanți.

O amenințare. „Politische Korrespondenz“ din Viena ocupându-se de situația politică din Ungaria, după o informație primită din Budapesta scrie, că din aprecierea lucrurilor se poate deduce, că în timpul apropiat guvernul va părăsi atitudinea de apărare de până acum și va trece în ofensivă.

Partidele opoziționale numai mai târziu vor cunoaște soarta regulamentului camerei și a parlamentului actual. Până atunci aderentii obstrucției se vor putea cugeta asupra deosebitelor chestii, mai cu seamă asupra aceleia, că guvernul ține morțiș la proiectele militare actuale, precum și convingerea, că proiectele militare trebuiesc necondiționat votate și în sfârșit, că revizuirea regulamentului camerei a devenit foarte necesară. Fără revizuirea aceasta este exclusă posibilitatea unei acțiuni mulțumitoare a camerei. Să nu se uite, că termenul și direcțiunea reformei electorale depinde foarte mult dela timpul cât va dura obstrucția netrebnică, din punct de vedere fizic și moral putea-va oare rezolvi conștiincios și temeinic o astfel de reformă multilaterală și pătrunzătoare.

Cu alte cuvinte: *durata tot mai lungă a obstrucției primejdărește rezolvirea reformei electorale prin parlamentul actual.* Opoziția ar face servicii însemnate nu numai sieși, ci și parlamentarismului și țării, dacă în ora a douaspzece ar anunța guvernului, că în interesul reformei electorale e gata să renunțe la obstrucție. Guvernul de bună seamă nu va respinge ofertul acesta. Dacă opoziția va întârzia termenul acesta final, în cazul acesta guvernul nu-și va mai putea schimba hotărârea fermă de a începe atacul cel mai puternic parlamentar.

Trei audiențe. Din Viena primim știrea, că eri înainte de amiază M. Sa a primit în audiență pe ministrul comun de războiu contele Aehrenthal, pe ministrul Landwehr-ului austriac Georgi și pe baronul Conrad șeful statului major. Audiențele acestea au făcut mare senzație și ele se aduc în legătură deoparte cu situația politice externe, iar de altă parte cu proiectele militare.

Din cameră. Inceputul săptămânei mari a parlamentului s'a început foarte plictisitor. Primul-ministru abia mâne se va întoarce dela Lovrana, iar ministrul de finanțe care s'a întors acasă, nu va prezenta bugetul în ședința de mâne, cum se spunea, ci probabil numai în săptămâna viitoare. În ședința de astăzi au fost măcinate numai voturi nominale.

Votarea a decurs foarte încet și trăgănat încât pe la 12 ore la o propunere au votat abia 97 deputați. Numărul acesta nefiind suficient pentru capabilitatea de a hotărî a camerei, *președintele a anulat votarea și a ordonat o altă votare nouă.*

Războiul italo-turc

Mobilizarea flotei americane. — Atitudinea Bulgariei. — România și războiul. — Convorbire cu Kiamil-pașa. — Măsurile Italiei contra boicotului.

Războiul italo-turc continuă să ne amuze prin singularitatea sa.

Turcia conform atitudinii ce a adoptat-o, de a păstra pasivitatea, amenință pe Italia cu măsuri de represalii relative la expulzarea tuturor italienilor și la introducerea boicotului.

La rândul ei, Italia amenință pe Turcia cu o mare demonstrație navală în apele Adriatice.

Știrile continuă să fie contradictorii asupra celor ce se petrec pe coasta africană și în special la Tripolis.

Guvernul otoman a dat ordin pentru o mobilizare, aproape generală, deoarece el crede, că războiul poate începe serios în Europa sau Asia. Turcia așteaptă să fie atacată în granițele sale și până atunci ea se va mărgini să stea în pasivitate.

Mobilizarea flotei americane.

Londra. — *Produce mare senzație faptul, că guvernul american a dat ordin pentru mobilizarea întregii flote din Oceanul Atlantic. Până la sfârșitul lunii octomvrie toate vasele de războiu vor trebui să se concentreze în portul din New-York.*

Flota din Oceanul Pacific se va concentra la Los Angeles.

Probabil, că guvernul american a luat aceste măsuri spre a apăra interesele Statelor-Unite, în caz când războiul ar lua proporții în Marea Mediterană.

Bulgaria și Serbia contra Turciei.

Sofia. — Ziarul bulgar „Velia” din Sofia, scrie sub semnatura fostului ministru Ghenadiev: *„In fața posibilității unui războiu greco-turc, datoria noastră e lămurită. La cel dintâiu foc de tun ce s'ar trage la frontiera grecească, armata bulgară trebuie să năvălească în Turcia.*

Greșala din 1877 nu trebuie să se reînoiască, deoarece nu mai îngăduie națiunea.

In o asemenea împrejurare, n'avem să ne temem de intervenția puterilor sau de atacul României, care din zi în zi devine mai imposibil.

„Vecerna Pošta” primește o telegramă din Belgrad, după care întreaga presă sârbească ar propovădui o acțiune militară comună a Bulgariei și Serbiei contra Turciei. Se impune pentru aceasta schimbarea actualului cabinet sârb în frunte cu Milovanovici și înlocuirea cu un cabinet de concentrare, care să ia o grabnică înțelegere cu actualul guvern bulgar, pentru intrarea armatelor sârbe și bulgare în Turcia. Serbia, rezervându-și a lua Sandjagul, iar Bulgaria Macedonia. Ambele țări contează pe frățescul concurs al muntenegrenilor.

„Turcia trebuie gonită din Europa”.

Sofia. — Sub titlul „Ocupația”, ziarul socialist de aici scrie următoarele: *Ocupând Tripolitania, Italia n'a comis nici un act condamnat, ci din contră.*

E regretabil, că n'a făcut aceasta mai de timpuriu. Turcia fiind de mult în afară drepturilor internaționale, ca un corp în descompunere, țările stăpânite în mod atât de barbar și înapoiat, trebuie să treacă sub o dominațiune rațională și civilizată.

Turcii în curând se vor împăca cu Italia și vor primi bani pentru Tripolitania, ca și pentru Bosnia și Herțegovina, ca și pentru Rumelia.

Ce drepturi se pot recunoaște unei țări, care își vinde pământurile ce stăpânește?

Cu banii luați în schimbul Tripolitane, Turcia se va înarma și mai bine, ca să-și apere și ție în robie provinciile ce-i mai rămân.

A sosit momentul unei comune presiuni din partea Bulgariei, Sârbiei și Greciei pentru a cere și impune Turciei acordarea independenței tuturor provinciilor ce stăpânește în Europa. „Stăpânitorii turci trebuie gonți din Europa, unde demult nu mai le este locul”.

„Acum e timpul cel mai oportun”.

„Poporul bulgar trebuie să se arate în acest moment capabil de renumele ce și-a câștigat ca pioner al civilizației și progresului în Orient, jertfindu-se pentru libertatea provinciilor stăpânite de secolii pe nedrept de către barbarii și cruzii turci.”

Vizita miniștrilor României și Serbiei la Poarta.

Constantinopol. — Ambasadorii Germaniei, Rusiei și Angliei, precum și plenipotențiarul României și Serbiei au făcut o vizită la Poarta.

Iei au declarat marelui vizir că în cazul când Turcia dorește să intre în tratative cu Italia, puterile mari sunt gata a-i oferi serviciile în acest scop.

Ambasadorii au exprimat însă părerea de rău, că guvernul se lasă influențat de comitetul junilor turci din Salonie, care atăță guvernul la împotrivire armată contra Italiei.

Dacă guvernul turcesc ar corespunde acestor atățări, puterile se degajează de complicațiile ce ar decurge din această atitudine.

Italia nu se mulțumește cu protectoratul.

Roma. — Deputatul Cirmeni ale cărui relațiuni diplomatice sunt cunoscute, a declarat că silințele Germaniei și ale celorlalte puteri sunt zadarnice, căci astăzi Italia nu se mai mulțumește cu protectoratul asupra Tripolitane.

Italia cere anexarea acestei provincii. Protectoratul ar crea Italiei o mulțime de dificultăți și ar pune-o într-o stare de inferioritate față de celelalte puteri în cazul unei eventuale licvidări a imperiului otoman.

Protectoratul nu ar exclude capitulațiunile.

Cirmeni a terminat astfel: *„Să dăm tinerilor turci milioanele, pe cari le vor primi bucuroși, dar să nu consimțim la protectorat.”*

Serbările din Iași și războiul.

Budapesta. — Ziarul „Pester Lloyd” publică un articol, prin care spune că regele Carol pleacă cu întreaga familie la serbările din Iași.

„Aci va fi salutat de o misiune austro-ungară, în fruntea căreia se găsește generalul de Gönningen și de o misiune rusă, în frunte cu guvernatorul Basarabiei.”

Faptul că regele Carol a plecat la Iași, pentru 6 zile, e o dovadă că pacea nu va fi tulburată în Balcani.

Morții și răniții dela Tripolis.

Constantinopol. — După o depeșă primită de ministrul de războiu și care a fost răspândită aci, turcii au avut 12 morți și 23 răniți în urma bombardării bateriilor din Tripolis de către flota italiană în ziua de 20 c.

Se înarmează Grecia?

Atena. — Agenția telegrafică din Atena comunică: *Nu se dă aci nici o însemnătate știrii de chemare a rezerviștilor din două batalioane destinate pentru paza graniței Epirului. Turcii au chemat sub arme în vilaetul Ianinei pe rezerviștii din 22 de batalioane, pe când Grecia pu a chemat*

decât acele două batalioane. Această enormă disproporție arată intențiunile pacifice ale guvernului elenic.

Cabinetul din Atena a comunicat puterilor măsurile militare luate, pentru ca acestea să știe exact de ce este vorba, în cazul când aceste măsuri ar fi transmise de presă în mod neexact.

Agentia ateniană este autorizată a desmînti în modul cel mai categoric știrea dată de agentia otomană, că două bande, sub ordinele unor ofițeri greci, ar fi fost zărite între Elassona—Diskuta și Elassona—Serfidje și că alte bande s'au organizat în Grecia pentru a face o năvălire pe pământul otoman.

Turcia așteaptă ajutorul României.

Constantinopol. — Ziarul „Terd-jununi Gakikat” asigură, că *România trimite trupe la frontiera bulgară.*

El afirmă, că România, împreună cu Germania și Austria declară că va rămâne fidelă alianței sale cu Turcia.

Ce spune „Le Temps”.

Paris. — „Le Temps” publică din sursă bucureșteană câteva considerațiuni asupra atitudinii României în actualul conflict italo-turc.

România privește situația cu un calm desăvârșit, deoarece ea n'are ambițiunii teritoriale.

Singurul lucru, pe care îl vrea dansa, dar îl vrea cu energie, este păstrarea statutului quo în Balcani:

S'au produs în adevăr sunori despre mobilizare, cari au provocat chiar o ușoară scădere a valorilor la bursă, dar ele sunt false.

In realitate e vorba numai de mișcări de trupe datorite manevrelor.

Convorbire cu Kiamil-pașa.

Londra. — Corespondenții de ziare englezi au avut o convorbire cu fostul mare vizir Kiamil-pașa, care s'a arătat un mare partizan entuziast al unei conlucrări a Turciei cu Anglia.

„Cabinetul actual turc, a zis Kiamil-pașa, este tot atât de rău ca și precedentul și nu știu dacă ar avea o acțiune mai fericită ca celalalt.”

„Noi nu ne temem de războiu” a zis Kiamil-pașa. „Trupele noastre sunt viteze.”

„Când italienii ne-au atacat pe neașteptate, era firesc să nu putem spune o rezistență serioasă.”

Am apelat atunci la Anglia, dar ni-s'a răspuns să ne adresăm Germaniei. Am făcut aceasta, dar era prea târziu.

Niciodată însă nu vom renunța la Tripolis, căci n'am putea să ne justificăm în fața poporului.

A renunța la Tripolis ar însemna să subscriem bancruta națiunii noastre.

De aceea vom lupta până la capăt, dacă puterile nu vor putea găsi un modus-vivendi pentru împăcarea lucrurilor.”

Turcii din România spre patrie.

Sulina. — Populațiunea turcă din localitate e foarte pasionată pentru războiul cu Italia.

Zilele trecute, cu vaporul „Brünn” sub pavilion austriac, care face cursa poștală între Brăila—Triest au sosit vre-o 20 tineri din portul Galați și Brăila cari se duceau în patrie pentru a fi înrolați în armată. De asemenea mai mulți tineri turci din localitate și-au părăsit afacerile, spre a merge să-și apere patria.

Intre ei s'a observat și mai mulți hogi (preoți) cari îi încurajau. Toți erau mulțumiți, că se duc să lupte cu italienii

Arestanți trimiși la războiu.

Constantinopol. — Valiul din Scopia s'a refuzat în orașul său de reședință, venind dela Ipek prin Mitrovița.

Înainte de a părăsi orașul valiul a ordonat eliberarea din închisoare a arestaților din Djakova și Ipek, politici și comuni. Intre aceștia se află și

cunoscutul Işar Balonia care a tras câteva focuri asupra mureşarilor din Ipek și a omorât un maior. Toți aceștia vor fi trimiși la războiu.

Măsurile Italiei contra boicotului.

Viena. — In cercurile politice și diplomatice de aci se afirmă, că față de reprăsiile începute de Turcia contra italienilor, e foarte probabil că Italia să facă o mare demonstrație navală în apele Turciei europene.

Aceasta cu atât mai mult, că în timpul crizei bosniace când începuse boicotul contra Austro-Ungariei, se vorbise oficial în delegațiunii de nevoia ca flota austriacă să facă o demonstrație navală.

Italia făcând ea, acum, o asemenea demonstrație, Austria nu i-se va putea opune fiind creiat un început de precedent în această direcție.

A dispărut amiralul Aubry?

Berlin. — Dela contra-amiralul Aubry, comandantul suprem al escadreii italiene la Tripolis, nu au sosit nici un fel de știri.

Ministrul marinei a ordonat cercetări.

Escadra contra-amiralului Aubry e compusă din 10 cuirasate și crucișătoare și 24 torpiloare.

Armistițiu.

Atena. — Ziarul „Athine“ primește știrea din sursă diplomatică, că acum, după ce Tripolisul a fost ocupat, părțile beligerante vor lega un armistițiu de formă și imediat vor începe tratativele de pace. Guvernul englez a primit sarcina de mijlocitor, Poarta a făcut guvernului englez promisiuni, că primește condițiunile ultimului Italiei și pe baza aceasta e gata să trateze despre pace, sub condițiunea, dacă pentru spesele de războiu Italia nu va cere despăgubire în bani, ci dimpotrivă în schimbul ocupării Tripolisului și a luării lui în posesiune ea, Italia, să plătească Turciei despăgubire. Italienii se îndestulesc cu atâta, numai cât guvernul italian pretinde, că tratativele să nu dureze prea mult. Din partea sa, guvernul italian voeste să pună condițiunea, că în decurs de o săptămână dela publicarea armistițiului tratativele trebuiesc sfârșite. Germania încă a recomandat Porții să primească condițiunile Italiei, deoarece continuarea războiului nu-i va aduce Porții nici un bine.

În timpul cel mai apropiat camera turcească va fi conchemată, să dezbată și să aproabe planul legării păcii iar noul cabinet a și declarat, că în cazul când parlamentul ar refuza aprobarea acestui plan imediat va demisiona.

CORRESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

SCRISORI DIN BUDAPESTA

Seara de cunoștință a tinerimei universitare române din Budapesta.

În 7 octomvre n. sâmbătă, s'a ținut seara de cunoștință a tinerimei române academice din Budapesta.

Unica zi pe an, când ț-se dă ocazie să vezi pe tinerii noștri aproape în număr complet împreună. Firește, la masa albă, unde nu atât setea după cultură românească fi adună, ci... La masa verde a societății „Petru Maior“ doamna ferește să poți aduna atâtea odrasle tinere ale neamului românesc.

De astădată chiar și salele restaurantului „Saskör“ s'au dovedit prea puțin încăpătoare pentru

a putea să adăpostească mulțimea mare de tineri universitari români, ce se întruneau la seara de cunoștință de ast an. A trebuit să se ducă cu toții în convoiu impozant, la alt restaurant. Și astfel au ajuns la otelul „Elisabeta“, unde, după vechia datină studențească s'au constituit sub președintele dlui Aurel Sasu, stud. med. fost președinte al societății „Petru Maior“.

Ca oaspeți s'au prezentat numai dnii: dr. N. Bilașcu, medic în Budapesta și dl Ion Periu, coafor român.

Au vorbit dnii: Aurel Sasu, N. Mocan, Cornel Țeicu, Ion Duma.

Ținem să remarcăm toastul dlui Țeicu, care declară că se va feri a tâlcui fraze, ce mai ales cu asemenea ocazii se rostesc cu abundență.

Iși dă cu succes silința să stabilească unele adevăruri, fapte și orientări, cu privire la rolul și chemarea ce o are tinerimea universitară română în viața noastră publică. Acum, când societatea „Petru Maior“ implinește 50 de ani ai existenței sale, trebuie ca tinerimea să-și dea seamă, că are înalte îndatoriri, față de neam, față de trecutul acestei societăți academice și față de sine însăși. Societatea „Petru Maior“ ar trebui să fie un fel de filială a „Asociațiunii“. La chemarea dlui Andrei Bărganu pe rând, cel puțin 50 de inși dintre tinerii universitari ar putea să-i stea la dispoziție ca conferențieri publici, având să răspundă prin toate ținuturile locuite de români cultură națională și cunoștințe folositoare. (aplauze).

Pe cei indiferenți, lipsiți de orice avânt e timpul suprem să-i trezim la conștință, dacă nu se poate altfel — cu măsuri mai pronunțate.

Dintre 250 studenți însă abia 40—50 de inși se înscriu la societatea de lectură „Petru Maior“.

Credem că e de ajuns, dacă stăm în cafenele la taifas, discutând chestiuni și probleme dela ordinea zilei, cari nu ne privesc pe noi în primul rând, în loc de a ne câștiga cunoștințe temeinice și enciclopedice, ca apoi la timpul său să putem munci serios în folosul politic, cultural și economic al neamului nostru. Termină în credința, că tinerimea noastră însăși își va înțelege chemarea și rolul ce e merit să-l oupe în viața noastră politică prin muncă serioasă și entuziasm pentru tot ce e nobil, măreț și românesc (aplauze prelungi).

Au fost multe manifestații sufletești în decursul acestei conveniri a tinerimei noastre. Demonstrații furtunoase pentru marele îndrumător al neamului nostru: N. Iorga. Voie multă și veselie până 'n zori de zi.

Ad vocem: Iorga. Acest nume e un întreg program de viață. Și e la loc să punem iubitorilor noștri tineri universitari în vedere, că nu-i destul, ba nici nu e cinstit a-l aplauda numai și încolo a nu-i urma întru nimic. Dl Iorga nu râvnește după manifestații goale, absolut deșerte, ci lucrează din răspuțeri, cu o energie supraomenească pentru deșteptarea poporului la conștință și pentru însuflarea simțului de datorie națională în pieptul fiecărui român din clasa intelectualilor.

Și cu adâncă mâhnire va lua act acest suflet mare de aplauzele, ce i'ar aduce o tinerime, a cărei membri în cea mai mare parte nici cea îndatorire elementară a lor nu o implinesc, ca să se înscrie ca membri ordinari la societatea „Petru Maior“, nu ca să și iee parte activă la viața internă a acelui focalur de cultură românească.

În biserică măriți pe Domnul nu în birturi! În „Petru Maior“ explicați-vă unul altuia cu deamănuntul, că cine-i N. Iorga și pentru ce merită a fi preamărit, și nu numai odată pe an — în crismă. „Îndrumător“ numindu-l, primiți din pilda lui — îndrumări și urmași-le.

Senior.

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburii interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada Petőfi (lângă gimn.) Nr. 10.
Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 1/2, 3—5 ore. p. m.

INFORMAȚIUNI

Arad, 9 octomvrie n. 1911.

Mersul vremei

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă și mai mult caldă, pe alocurea ploii și scădere în temperatură.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, căldură, pe alocurea ploii, răceală.

Temperatura la amiazi a fost de 18.5 C.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 klg.)

Grâu pe octomvre	Cor. 12.14
Grâu pe aprilie 1912	„ 12.27
Secară pe octomvre	„ 10.37
Secară pe aprilie	„ 10.72
Cucuruz pe maiu 1912	„ 8.60
Ovăs pe octomvre	„ 9.49
Ovăs pe aprilie 1912	„ 9.73

Programul definitiv al festivității desvăririi monumentului lui Eminescu, la Galați. I. La orele 10 a. m. desvălirea monumentului cu următorul program:

1. Marșul „La arme“ compoziție de Ed. Caudella, cuvinte de M. Eminescu, executat de corurile elevilor și elevelor școalelor secundare sub conducerea d-lui profesor N. Cerkez.

2. Serviciul divin oficiat de P. S. S. Nifon, episcopul Dunărei de jos. Răspunsurile vor fi date de corul episcopal sub conducerea domnului Rădulescu.

3. Desvălirea monumentului, opera sculptorului Fr. Storc.

4. Cuvântări: a) domnul Cornel Botez, președintele comitetului, care va preda monumentul. b) Răspunsul d-lui primar al orașului. c) Cuvântul d-lui profesor C. Calmuschi, delegat al comitetului. d) Cuvântările delegaților studențimii universitare din țară; a societății academice „Junimea“ Cernăuți; a d-lui Octav C. Tăslăuanu, redactor la revista „Luceafărul“ din Sibiu, V. Goldiș, directorul ziarului „Românul“, N. Iorga, profesor universitar și director al „Neamului Românesc“; Sextil Pușcariu și T. V. Stefanelli, delegații ai Societății p. cultura și lit. română din Bucovina, cum și ale altor delegați; e) Cuvântarea d-lui S. Mehedinti, delegat al „Convorbirilor Literare“. f) Duilia Zamfirescu, delegat al Academiei române;

2) G. C. Arion, ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice. S. Defilarea școalelor în fața monumentului și orchestra militară.

II. La orele 4, festivalul muzical-literar cu următorul program:

1. Marșul „La arme“ executat de corul școalelor secundare.

2. C. Coșbuc: Cuvântul festiv.

3. C. Rădulescu-Motru: Ce este Eminescu pentru cultura română (disertație).

4. D-na Jenny Metaxa-Dora canto: a) Intre pasări, b) O mamă, c) Vino 'n codru, poezii de Eminescu, acompaniament la piano de domnul Ionel G. Brătianu. S. C. Nottara: recitări din Eminescu.

6. Versuri spuse de literați români.

7. *Lais* piesă într'un act de E. Augier, localizată în versuri de Eminescu, jucată de artiștii Teatrului național din București d-nii: V. Leonescu, A. Atanasescu, B. Belcot, d-ra Maria Filoti și d-na Maria Fărcășanu.

2. Orchestra militară.

III. La orele 8 și jum. seara, banchet în onoarea domnului C. C. Arion, ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice și a delegaților.

Sfințire de biserică și vizitație canonică. În numărul nostru trecut dădusem știrea, că P. S. Sa d. episcop Ioan I. Papp va sfinți biserica din Răpsig și-și va cerceta și credincioși din alte două comune învecinate. Acum vestim și faptul implinit.

Spre scopul acestei lucrări P. S. Sa plecuse Duminecă dimineața, însoțit de protopopul-referent școlar dr. Gheorghe Ciuhandu și de diaconul ceremonial Cornel Lazar.

Ajuns la Răpsig, după săvârșirea actului sfințirii bisericii, s'a oficiat și liturghie, sobornicește, cu asistența și a protopopului tractual Ioan Georgia

și a altor preoți adunați din împrejurime. Cu ocazia acestei liturghii a fost hirotesit noul protopop al Lipovei, părintele Fabriciu Manoilă.

Fără a înșira celelalte lucruri petrecute, ne restrângem a releva, pentru Răpsig, mai ales următoarele două lucruri: felul potrivit, în care P. S. Sa a cuvântat poporului din Răpsig, atingându-i scâderile din trecut, imputinate deja, și alte trebuințe, mai nouă, ale vieții lui actuale.

Cu satisfacție putem constata, pentru îmbărbătarea și a altor preoți, stăruințele bune și vrednice de laudă ale tânărului preot Mihai Cosma din Bocsig.

Bocsigul este o comună, în raport cu altele, prea neînsemnată, pe care o covârșise de o vreme numele rău.

Azi ea pare a se repara. Un elocvent semn de pornirea ei pe cărări mai bune este corul țărănesc, înființat și condus de tânărul preot M. Cosma, care l-a instruit în liturghia lui — Dima! Părintele Cosma, înainte cu Dumnezeu!!

Oaspeților li s'a servit masă în școala de acolo.

N'au lipsit nici toastele, — nici voia bună, căreia poporul i-a dat expresie printr'o petrecere populară la care au luat parte și intelectuali.

După masă, P. S. Sa, cu suita Sa și în asistența mai multor însoțitori și a tânărului protopretore al Inelui la care se poate remarca o laudabilă înclinație și pentru limba noastră, — cu toții au luat drumul la Mănerău.

Acolo, după un scurt serviciu, poporului i s'a dat din partea P. S. Sale un cuvânt de învățătură, după care a urmat întoarcerea la stația din Bocsig. De aici apoi s'au întors fiecare la ale sale.

Școala noastră civilă de fete de aici câștigă, în fața obștei părinților români, tot mai multă trecere. Inscriverile s'au încheiat la vremea sa cu un contingent atât de mare, cum nu s'a mai dat să aibă școala, decât numai atunci, când institutul adăpostea și pe elevele cari studiau cursurile preparandiale. Poate, ne avem și noi un mic merit la aceasta împoporare; noi însă ne mulțumim a întoarce lauda la adresa acelor păinti, mai ales din părțile banatice, cari au înțeles: pentru ce li-am cerut să-și crească fetele în institute românești.

Sporirea numărului elevelor, interne mai ales, a adus cu sine, ca Consistorul să închirieze, câtră localul vechiu, un nou local, dela d. Krispin vecin imediat al școlii, pentru a satisface trebuințelor. Inchirierea s'a făcut deja de mai înainte, dar numai acum ni-a venit cunoștința despre acest lucru.

Educația românească a fetelor noastre, cum se vede, devine o trebuință din ce în ce mai reală și tot p'atâta de simțită în viața noastră obștească și în cea particulară.

Când vom vedea oare numita școală în palatul ce i-s'a promis și i-se cuvine, după feliul cum se afirmă, sporind din zi în zi!

Constituirea biroului la societatea academică „Petru Maior“. Duminecă d. a. la orele 5 s'a ales noul birou al societății. Noul președinte ales cu aclamațiune este medicinistul de anul al cincelea, d. Ioan Teicu un tânăr bănațean însuflit și cu bune pregătiri. Vicepreședinte a fost ales d. Nicolae Căliman, medicinist, secretar d. Valer Ștefanica, fiul d-lui director gimnazial din Beins, V. Ștefanica. În comitetul societății, după cum aflăm, s'au ales tineri serioși și cu pregătiri temeinice. Înregistrăm cu sinceră bucurie, că în acest an jubilar tinerii universitari puși în fruntea societății s'au selecționat cu multă scrupulozitate și ne exprimăm nădejdea, că activitatea societății în acest an va restabili reputația ei, știrbită în ultimii ani.

Cununie. D-șoara Valerica Mircea (Bogdand) și d. Eugen Széles, profesor, își vor serba cununia religioasă în 15 octomvrie, în biserica gr-cat. din Bogdand.

Felicitări.

Dela expoziția economică din Lugoj. Serie „Drapelul“, că au fost premiați: Frații Juranescu din Lugoj cu medalia de argint de stat, Cornel Jucu din Lugoj și Aurel Cotârila în Oravița cu medalia de argint, I. Busuioc din Bărlibate, Ioan Ioanovits și Constantin Murariu din Lugoj și Tipografia Diecezană din Caransebeș cu medalia de bronz, iar Ales. Iorga (pictor) și Vasile Cristea din Lugoj Petru Oancea din Vasiova și Ales. Muntean din Caransebeș cu diplomă de recuno-

știință. „Drapelul“ spune, că nu are încă lista completă a premiatilor la dispoziție.

Numire. Aflăm, că d-nii rigorozanți în medicină Zeno Beșan din Lugoj și Romul Popovici din Bărbos au fost numiți azistenți la spitalul comitatens din Lugoj.

Complotul anarhist din Portugalia. Cu privire la mișcarea anarhistă din Portugalia ambasada din Viena a dat publicității un comunicat mai lung în care se desmint în partea cea mai mare toate știrile alarmante. E drept că în Vinhacs, un sat din părțile nordice ale Portugaliai s'au întâmplat mici răskoale, dar în curând au fost năbușite prin trupele trimise la fața locului. Toți agitatorii cari au pus la cale tulburările au fost arestați. Cu excepția acestei localități în întreaga țară domnește perfectă liniște.

Conceieca se află încă tot în părțile nordice și așteaptă momentul oportun, când să înainteze cu trupele sale. Guvernul portughez e pregătit pentru orice eventualitate și va fi destul de puternic să respingă toate atacurile temerare. E lucru curios însă, că Spania, care a recunoscut republica tolerează toată mișcarea monarhistă pe teritoriul ei. Această ținută a ei lovește adânc în codul dreptului internațional. Dar va sosi timpul când Portugalia va putea răsplăti cu aceeaș măsură purtarea Spaniei.

Tratativerile franco-germane. Asupra conferinței între secretarul de ztat Kiderlen-Wachter și ambasadorul francez Cambon se comunică următoarele din sursă competentă: În cursul conferinței s'a constatat că Germania nu acceptă propunerile franceze cu atâta ușurință, precum s'a crezut la Paris.

La Berlin s'a crezut că chestiunea e tranșată, rămânând a se face unele mici modificări în ce privește textul înțelegerii. S'a constatat, însă, că guvernul francez a supus propunerile Germaniei la modificări esențiale, pe cari Germania nu le poate aprobă. Prin urmare nici acordul relativ la Maroc nu e încă perfect, când ar trebui să se înceapă tratativerile în chestia compensațiilor în Congo.

Teatrul Apollo. Reprezentațiile se încep la orele 5 și jum., 7 și 8 și jum. seara.

Programul pentru mâne, marți, este următorul:

- 1. Vizuinile lupilor în Franța (atracție). — 2. Spionul salvat (dramă americană). — 3. Sfârșească-se cu orice preț!!! (umoristic). — 4. Inghitorul săracilor (dramă senzațională). — 5. Babyllas, cercetătorul îndrăzneț (umoristic). — 6. Femeia Rex (romanul unui proprietar de speluncă. Dramă senzațională). — 7. Tontolini vânează (amuzant).

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Ultima oră

Expulzarea italienilor.

Consiliul ministerial a hotărît într'adevăr expulzarea italienilor de pe întreg teritoriul turcesc. Până acum au părăsit peste 1400 italieni Constantinopolul. Din părțile Albaniei au fugit o mulțime de familii trecând granița în Serbia, unde li-s'au dat favoruri pe tren. Știrea de expulzare a produs în Roma mare agitație. Se colportează și aceea, că Turcia va porni războiul vamal contra Italiei.

Turcia vrea pace.

În noaptea de duminică s'a răspândit prin Constantinopol știrea, că guvernul e aplicat să facă pace, dacă tratativerile vor fi conduse de o mare putere din Europa.

În acest caz Turcia va înceta cu ostilitățile și în primul rând va revoca ordinul despre expulzarea italienilor.

Fată cu aceste știri de pace în Tripolis mohamedanii sunt hotărâți să ducă luptă până la desperare contra italienilor.

Actiunea puterilor.

În cercurile diplomatice din Berlin se colportează știrea, că intervenția puterilor va urma numai cu mult mai târziu.

Turcia va primi intervenția numai în acel caz, dacă i-se va asigura cel puțin suveranitatea nominală în Tripolis.

După alte știri Italia nu dorește absolut nici o intervenție până ce nu va fi sfârșit cu ocupația.

Mobilizarea Rusiei.

Un ziar polon aduce știrea că în Varșovia s'au dat porunci pentru mobilizarea corpului de armată din acel oraș.

Populația e foarte agitată.

Cercurile competente motivează mobilizarea cu situația critică din Balcan.

Ca să fim cruțați de munca și spesele imbinatc cu provocarea restanțierilor, pe calea aceasta rugăm pe toți abonații ziarului nostru, să binevoiască a grăbi cu plătirea abonamentului.

Pe couponul mandatului postal, rugăm a se indica numărul de pe fășia sub care primesc ziarul.

Cu stimă:

Administrația ziarului „ROMÂNUL“

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Bibliografie

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

- N. Iorga: Turburările bisericesti și politicianismul 1910—1911. — 75
- Serbările dela Blaj. — 30
- Un biruitor, Radu-Vodă Șerban. — 50
- Ceva despre Ardealul românesc și viața culturală românească de astăzi. — 60
- I. Stanca: Școala română și învățătorul român din Ungaria în lumină adevărată. 1.—
- Dr. Ghibu O.: Despre educație. 1.50
- Dr. Nestor Șimon: Vasile Nașcu, viața și faptele lui în legătură cu luptele grănițerilor năsăudeni pentru asigurarea averilor și fondurilor grănițारेști. 6.—
- Verne I.: Castelul din Carpați, roman. 1.60
- Păcurariu I.: Elemente de estetică. 1.20
- Doyle C.: Duett, roman. 1.60
- Dr. Onișor V.: Leguirea țării noastre. 1.—

La comande să se alutere și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui Igaz Sándor, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvaericele în Arad, Piața Andrassy (Palat. Minorităților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, servietari, etc.

Vărosmajor-Sanatorium și Hydrotherapie
26 odăi aranjate cel mai modern.
Supraveghiere medicală continuă (constantă).
Birou central, stabiliment medical:
Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.
Director-șef: **Dr. A. Cozmuța.**
Consultăționi dela orele 8—9 a. m. 3—6 p. m.
Telefon 88—99.

Un candidat de avocat

cu ceva praxă află aplicare momentană în cancelaria subscrisului

Dr. Ioan P. Oltean,
advocat.
Lăpuș (Magyarlápós)
(Sz.-Doboka-m.).

Din public^{*)}

D-lui Dr. Aurel Hadan
candidat de avocat.

Nefiindu-mi cunoscută adresa, pe această cale sunt silit a te recerca, cu cambiul de 240 coroane ce l-am girat pentru tine în 28 Februarie 1910, la „Ipar és kereskedelmi bank“ din Hátzeg, să-l regulezi imediat, căci banca neștiind unde te afli, mie îmi face neplăceri.

Când ți-am girat cambiul m'am bazat pe cuvântul tău de onoare; te rog deci țineți cuvântul.

Borgoprund la 4 oct. 1911.

Dr. Iuliu Vlaicu
advocat.

^{*)} Pentru cele cuprinse în rubrica aceasta, redacția nu primește răspunderea.

Ziffer Sándor

întreprindere de mașini de scris
ARAD, str. Forray, palatul contelui Hunyady

Unicul vânzător al mașinilor
:: cu renume universal ::

Underwood Visible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neîntrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și re-
comandare fără nici o taxă.

Primește și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinilor în cursul anului întreg și sub in-
grijirea mea de specialist, mașinile vor func-
ționa regulat. Curs permanent pentru steno-
grafie, contabilitate și la mașini de scris. Mare
magazin de apartinențe de prima calitate.

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorților).

Asortiment bogat din cele mai
moderne, bijuterii, arginterii și oro-
loage extra-fine. Apartament deo-
sebit pentru articlii de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos. (Casa proprie.)

Primește orice comande de speciali-
tate, d. ex.: părți trebuincioase la edi-
ficii, garduri de fier și gratii de mor-
minte. — Cuptoare, modelul cel mai
nou de cea mai bună execuție. —
Cumpene, greutăți, mașini economice.

**Stropitoare de vie se capătă și
se reparaază cu pricepere. Cu
plăcere dau planuri și proiect
de spese.**

„ENGLISH HOUSE“

NOU ATELIER DE CROITORIE ENGLEZEASCĂ PENTRU
DOMNI ÎN ARAD.

Aduce la cunoștința mult onor. public că în
ARAD, strada Deák-Ferencz (Palatul „Crucea-Albă“),
mi-am deschis un

atelier de croitorie

englezească modern și corespunzător timpului
prezent. Imi stă în putință a satisface cererile
on. public prin un croiu cu gust, prețuri mo-
derate și condițiuni de plată favorabile pe lângă
serviciu prompt și conștiințios. Cerând sprijinul
mult on. public, rămân cu profundă stimă:

WERTHEIM JENŐ
CROITOR PENTRU DOMNI.

Atelierul de dentură

Radu Novac

Arad, Tököly-tér 7.

Etagiul I.

FABRICA DE SPĂLAT CU ABURI ȘI CURĂȚIRE CHEMICĂ

„VICTORIA“

TEMESVÁR, JÓZSEFVÁROS, Bégabalsór-ut. 42.

Aranjată cu mașinăriile cele mai mo-
derne cu putere electrică, spală, calcă,
curăță albituri și haine bărbătești și
de dame, și tofelul de lingerie cu
prețuri moderate. La suma de peste
10 cor. pachetul se trimite francat.
Filiale în Timișoara-Gyárváros, Kos-
uth-tér 6. Erzsébet-város: la Fischer
G. Ferencz-város: Sebestla-utca 7.
Belváros: în casa lui dr. Lingruen.

Magazin ul electrotehnic al lui

Kalmár József

Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice
pentru industriași, instalează
lumina electrică cu prețurile
cele mai moderate, etc. etc.

Au sosit cele mai frumoase și
mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în
culoare galbină și neagră cu 16
coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

prăvălie de ghete de rangul I-ii.
Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comandele din provincă se
execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Aviz!

Am onoare a aduce la cunoștința onor. public
:: român că din 1 Octomvrie a. e. am preluat ::

„Hotelul Pelican“ din Panciova

Am renovat întreg hotelul și toate odăile sunt aranjate cu mobilier
nou și pictate modern. Pentru îndestularea onor. oaspeți cu mân-
cări gustoase am angajat o bucătăreasă, care a făcut practică la
cele mai renumite restaurante. În fiecare zi voiu servi cu bere
proaspătă dela fabrica cea mai renumită „Pilsner Actiengesellschaft“
(Kaiser Quelle).

Rog, onor. oaspeți cât și pe onor. voiajori, cari
se găsesse în Panciova să mă onoreze. Prețurile
le susțin tot cele vechi, ieftine. Serviciu prompt.

Cu deosebită stimă:

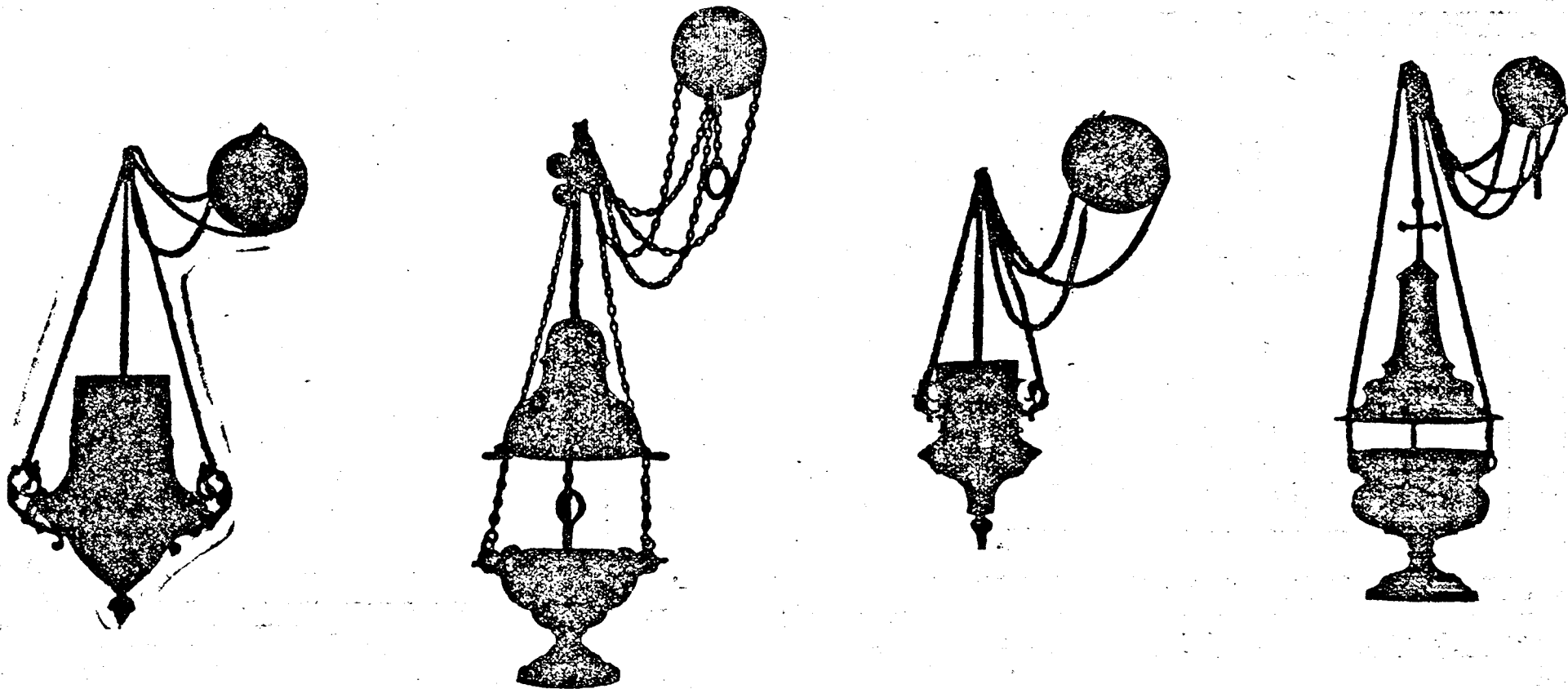
ARON IANCOVICI.

Librăria diecezană

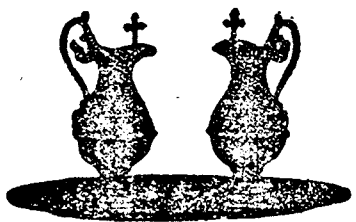
ARAD, Strada Deák-Ferencz.

Mare depozit de recvizite bisericesti:

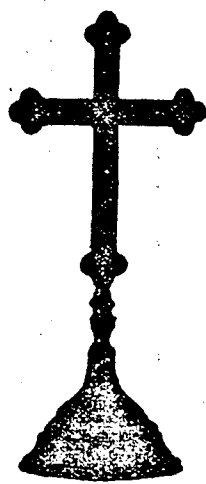
Potire din bronz aurit 25 cm. înalt cu disc aurit 36 cor. — Potire din bronz cu paharul și discul din argint curat și aurite 85 și 110 cor. — Potire din argint curat întreg cu disc dela 250—300 cor. — Cutie pentru mir la sfântul botez din argint de china 26 cor.

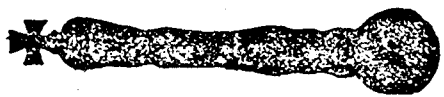
Candele din alpaca à 7—8.50, 12—15, 24 și 30 coroane bucata. — Cădelnițe din alpaca à 18, 22—24, 30 și 50 coroane bucata.

Vase pentru apă și vin cu tava de alpaca à 15 și 20 cor.

Cruci pe altar sau portative din lemn, frumos lucrate à 4 coroane — din argint de china cu D-nul Hristos gravat în cruce și cu decoruri aurite à 15—20, 30 și 40 cor. bucata din argint de china cu Domnul Hristos în email și cu decoruri aurite à 24—32 și 40 coroane bucata.

Linguriță pentru sf. cuminicătură din bronz aurit cor. 4 — din argint aurit cor. 9.

Copie din bronz aurit cu ascuțiș cor. 4 — din argint aurit cor. 9.

Disc cu steluță din bronz aurit cor. 15 — steluță separat cor. 8 — discul separat cor. 9.50 bucata. — Disc cu steluță din argint curat și aurit cor. 30.

Ripide din lemn frumos lucrate și aurite à 20—24 și 30 cor. bucata. — Ripide din aramă frumos lucrate à 50—60 și 80 cor. bucata. — Candelabre (policandre) pentru biserică din bronz curat, foarte frumoase cu prisme de cristal pentru 12 lumini à 120—140 și 220 cor. bucata, pentru 24 lumini à 200—260 cu 48—60—72 sau 90 lumini à 1100—1400 coroane. — Candelabre din aramă bronzat cu prisme de cristal pentru 24 lumini à 120 și 160 coroane. — Ornate (odăjdii) bisericesti în toate execuțiunile dela 140—1000 corone. — Prapori în toate mărimile și colorile dorite dela 140—1000 coroane. — Prăznicare execuție foarte frumoasă lucrate pe lemn de tei conform prescrierii bisericeii noastre à cor. 9 bucata. — Pălării preoțești cor. 10 bucata. — Brâne preoțești metrul à 10—15 cor.

DEPOZIT NOU DE MOBILE ÎN VÂRȘET.

Mare depozit de mobile pentru paturi moderne, prânzitor, precum și mobile singuratică de tot felul.

Serviciu solid. — Prețuri ieftine.

Recomandăm cumpărătorilor de mobile să-și facă și preliminară de mobile la noi.

Cu stimă:

JOHANN WERSCHING

VERSETZ, Pața Baros Nr. 2.

A apărut:

Advocatul poporal.

Indreptar pentru poporul român

de

Dr. Dionisie Moldovan, avocat în Sibiu.

— Ediția a doua. — 384 pagini 8°. —

Prețul broș. Cor. 2.50, legat în pânză Cor. 3.50 plus 20 fil. porto.

De vânzare la toate librăriile din țară precum și la

editura W. Krafft în Sibiu.

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi Nr. 11—28.

∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :

Fondat la 1840.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învârti și postamente de fer, prin a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învârti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

Deschidere de restaurant!

Imi permit a aduce la cunoștința p. t. Onor. public că începând dela 1 Octomvrie mi-am deschis un

Restaurant civic

în casele-mi proprii (fosta Caffè Național) și mă silesc a mulțumi pe deplin oaspeții mei ca și mai înainte la Hotel-Pelican. Renumita Bere de Pilsner a ajuns la o desfăcere nelimitată și în acest nou restaurant al meu, unde permanent se află bogată alegere în mâncări de prânz și cină.

Cu toată stima:

SAVA TOKIN,
RESTAURATEUR.
PANCIOVA.

La administrația ziarului

„Românul”

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

Cor. UN MILION Cor.

cel mai mare câștig din lume!!

Cel mai bun sistem de păstrare împreună cu cele mai extraordinare șanse de câștig pentru sărac și bogat, îl prezintă fără doar și poate obligațiunile de câștig dela

BANCA HIPOTEC. UNGARĂ și PRIMA CASĂ de PĂSTRARE PESTANĂ din PATRIE

căci ambele au cele mai multe trageri anuale, totodată cele mai mari câștiguri din lume și pe lângă toate acestea fiecare loz trebuie să se tragă și să câștige necondiționat. Deci nici un risc, nici o pierdere!!...

9 TRAGERI ANUAL!!...

CÂȘTIGURILE PRINCIPALE:

Cor. 1,000,000.—, 500,000.—, 400,000.—, 300,000.—, 2 de 200,000.—, 100,000.—, 2 75,000.— și o mulțime de 50,000.—, 40,000.—, 30,000.—, 25,000.—, 10,000.—, etc. etc.

PROXIMELE TRAGERI VOR FI ÎN:

25 OCTOMVRIE a. c. și 27 DECEMVRIE a. c.

ieșind la sorți cu ocaziunea din urmă câștigul principal de

UN MILION!

Pentru a înlesni fiecui cumpărarea acestor obligațiuni de câștig le vindem de prezent ambele în grupă, — adevă din fiecare câte o bucată, — pe 38 rate lunare consecutive à 10 cor.

Deja după achitarea ratei prime participă cumpărătorul la proximele trageri, iar achitând ratele următoare regulat, va participa la 9 trageri anuale cu câștiguri de peste 3 jum. mil. cor.

Vindem aceste oblig. de câștig și singuratică și anume cea dela Banca Hipotecară Ungară pe 35 rate lunare à 6 cor., iar cea dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie pe 35 rate lunare à 5 cor.

NB. Aceluia, care ne trimite primele 3 rate de odată, îi evităm a 4-a rată gratuit!!...

Grăbiți! cu comanda, căci tragerile viitoare sunt la ușe!..

Nu lăsați ocaziunea să treacă!.. Puneți mâna pe noroc!..

Prospecte și explicări trimitem la dorință oricui gratis și franco.

Cu deosebită stimă:

USTREDNA BANCA UC. SPOL., BUDAPEST V., SAS-UT. 24.

Se caută agenți în provincie.